

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

[ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ - ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΑ - ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΗ]

ΤΕΛΩΝΙΑΚΟΙ ΔΑΣΜΟΙ ΕΙΣ ΧΡΥΣΟΝ

Δύναται νὰ εἶπη τις, ὅτι ἡ πληρωμὴ τῶν τελωνιακῶν δασμῶν εἰς χρυσὸν εἶναι δημοσιονομικὴ ἐπιβόησις τῆς Ρωσσίας. Ἐν μηνὶ νοεμβρίῳ 1876 ἐξεδόθη ἐν Πετρούπολει αὐτοκρατορικὸν διάταγμα, καθ' ὃ ἀπὸ τῆς 1 ἰανουαρίου 1877 οἱ τελωνιακοὶ δασμοὶ ἔδει νὰ πληρόνωνται εἰς χρυσᾶ νομίσματα, ρωσικὰ ἢ ξένα, ἢ εἰς προσεχοῦς πληρωμῆς τοκομεριδία τῶν μεταλλικῶν χρῶν τῆς Ρωσσίας. Ὁ σκοπὸς τοῦ ὑπουργοῦ τῶν οικονομικῶν αὐτῆς κ. Reutern ἀπέβλεπεν εἰς τὴν διὰ τῶν τελωνείων, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦσι τὴν εὐπειθεστέραν φορολογικὴν μηχανήν, ἀφ' ἐνὸς αὐξήσιν τῶν δημοσίων ἐσόδων καὶ ἀφ' ἐτέρου ἐξασφάλισιν ἀποταμιεύματος εἰς χρυσὸν διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῶν δημοσίων δανείων. Ἡ ἀντὶ χρυσοῦ παραδοχὴ τῶν προσεχοῦς πληρωμῆς μεταλλικῶν τοκομεριδίων ἠλλάττωνε τὰς ἐπ' αὐτοῖς πληρωμὰς εἰς χρυσὸν καὶ ἐπέφερε τὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα τῆς εἰς χρυσὸν πληρωμῆς τῶν τελωνιακῶν δασμῶν.

Πολλὰ ἐλέχθησαν ὑπὲρ τοῦ συστήματος τούτου, ὡς συντελοῦντος εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν ὄρων τῆς ἐξωτερικῆς συναλλαγῆς. Ὑπέθεσαν ὅτι, συναθροιζομένων τῶν τελωνιακῶν δασμῶν εἰς χρυσὸν, ἡ κυβέρνησις ἀπαλλάσσεται τῆς ἀνάγκης νὰ προμηθεύηται χρυσὸν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, καὶ ἐπομένως ἡ ὑπερτίμησις τοῦ εἰς χρυσὸν συναλλάγματος δὲν δύναται νὰ εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἐκ μέρους τῆς κυβερνήσεως ἀγορᾶς αὐτοῦ. Τοῦτο εἶναι ἀκριβές· ἔχουσα ἡ κυβέρνησις τὸν ἀναγκαῖον εἰς πληρωμὴν τῶν ὑποχρεώσεων της χρυσὸν δὲν ἀγοράζει ἄλλον. Ἀλλὰ τί πρὸς τὴν τιμὴν τοῦ χρυσοῦ συναλλάγματος, ὅταν ἀντὶ νὰ ἀγοράζῃ τοιοῦτο ἡ κυβέρνησις, ἀγοράζωσιν ἐκεῖνοι οἱ-

τινες πληρόνουν τούς τελωνιακούς δασμούς; Ἐὰν ἡ ζήτησις τοῦ συναλλάγματος εἶναι αἰτία τῆς ὑπερτιμῆσεως αὐτοῦ, ἡ ποσότης τῆς ζήτησεως μένει ἡ αὐτῆ, ἀπλῆ δὲ μεταβολή τῶν ζητούντων προσώπων κατορθοῦται. Δὲν ζητεῖ ὁ ὑπουργός, ζητεῖ ὁ ἔμπορος. Ἡ οὐσία τῆς ζήτησεως πάντοτε μένει.

Λαμβάνομεν ὑπ' ὄψιν ἐπικράτειαν, ἐν ἣ ὑτάρχει ἀναγκαστικὴ κυκλοφορία. Ὅσοι νομίζουσιν, ὅτι ἡ ὑποτίμησις τοῦ χαρτονομίσματος τῆς ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς τιμῆς τοῦ ἐξωτερικοῦ συναλλάγματος αὐτῆς, εἰς ὑπερβολὴν ἀπατώνται. Ἡ ὑποτίμησις τοῦ χαρτονομίσματος ἔρχεται καὶ χωρὶς ἡ ἐπικράτεια νὰ σύρῃ συναλλάγματα ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ὅταν τὸ χαρτονομίσμα κατέστρεφε τὴν Γαλλίαν, ἐπὶ τῆς μεγάλης τοῦ 1789 ἐπαναστάσεώς της, ποίας ποσότητος χρυσοῦ ἔχρεώσται αὕτη εἰς τὴν ἀλλοδαπήν; Τί εἰσήγεν αὕτη ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς, ἵνα ὑποτεθῆ ἡ ζήτησις τοῦ ἐξωτερικοῦ συναλλάγματος εἰς ἐπίτασιν καὶ ἐπομένως ὡς προκλητικὴ τῆς ὑποτιμῆσεως τοῦ χαρτονομίσματος αἰτία; Ὅλως ἐσωτερικοὶ λόγοι, ἔλλειψις ἐμπιστοσύνης πρὸς τὴν κυβέρνησιν, ὑπερβολὴ ἐκδόσεως χαρτονομίσματος, φόβος ἐπικειμένων νέων ἐκδόσεων αὐτοῦ, συγκεχυμένη ἀντίληψις τῶν δημοσίων πραγμάτων, περιπέτεια πανικῶν φόβων, ἄλλαι εἰδικώτεραι τῆς ἐσωτερικῆς κυκλοφορίας περιστάσεις, ἰδοὺ τὰ κύρια αἷτια τῆς φοβερᾶς ὑποτιμῆσεως τοῦ χαρτονομίσματος, ἡ ὁποία κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐκατεμάστιζε τὴν Γαλλίαν. Ἀπὸ τοῦ 1789 μέχρι τοῦ 1794 ἐξεδόθησαν 6 δισεκατομμυρίων χαρτονομίσματα. Κατὰ τὸ 1796 ἐξεδόθησαν ἕτερα 2 1/2 δισεκατομμύρια, τὸν δὲ ἰούλιον τοῦ ἔτους τούτου χαρτονομίσμα 100 λιβρῶν ἤξιζε λεπτά 5!

Δὲν εἶναι ἡ ἔλλειψις τοῦ χρυσοῦ, ἣτις ἐπιφέρει τὴν ὑποτίμησιν τοῦ χαρτονομίσματος. Δύναται, καὶ ἄνευ τῆς παρεμβάσεως τῆς ἀπὸ τῶν ξένων νομισματικῶν ἀγορῶν ἀνάγκης, νὰ ὑπάρχῃ χρυσὸς ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς ἐπικρατείας καὶ ὅμως τὸ χαρτονομίσμα νὰ ὀμᾷ εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ὑποτιμῆσεώς του. Ἀπόδειξις αὕτη ἡ Ρωσία, ἣτις εἶναι ἡ μᾶλλον χρυσοφόρος ἐπικράτεια τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας, καὶ ὅμως τὸ χαρτονομισμά της διατελεῖ εἰς σταθερὰν ὑποτίμησιν. Τῷ 1874 παρήγαγεν 192

ἐκατομμύρια χρυσοῦ καὶ τῷ 1876 ἐτιμᾶτο τὸ ρούβλιον της ἀπὸ ὀνοματικῆς ἀξίας 4 φράγκων εἰς μόνον 2,95.

Ἐν γένει ἡ κυβερνητικὴ μέθοδος τῆς πληρωμῆς τῶν τελωνιακῶν δασμῶν εἰς χρυσὸν συναθροίζει μὲν αὐτὸν ἐν τοῖς ταμείοις τῆς ἐπικρατείας, ἐκ τῶν βαλαντίων ὅμως οὐχὶ τῶν ξένων ἀλλὰ τῶν ἡμεδαπῶν. Οὔτε μίαν οὐγγίαν χρυσοῦ δύναται ἡ μέθοδος αὕτη νὰ εἰσαγάγῃ ἔξωθεν ἐν τῇ χώρᾳ. Ἐν πρώτοις οἱ ἐν αὐτῇ εἰσάγοντες τὰ ξένα ἐμπορεύματα προκαταβάλλουσι τὰ ἔξοδα τῆς εἰσαγωγῆς ἐν οἷς καὶ τούς τελωνιακούς δασμούς εἰς χρυσὸν, πληρόνονται δὲ κατόπιν αὐτὰ παρὰ τῶν καταναλωτῶν. Οἱ ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς ἀποστολεῖς δὲν πληρόνουσι τι. Τὸ βᾶρος ἀνήκει εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἐμπόριον, ὅπερ βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον τὸ ἐναποθέτει εἰς τοὺς ὄμους τοῦ κοινοῦ τῶν καταναλωτῶν. Αὕτη εἶναι ἡ φυσικὴ τῶν πραγμάτων τάξις.

Ἄλλ' ἐνόμισάν τινες, ὅτι ἡ εἰς χρυσὸν πληρωμὴ τῶν τελωνιακῶν δασμῶν ἐπιβαρύνουσα τὴν εἰσαγωγὴν διὰ τῆς διαφορᾶς, ἣτις ὑφίσταται μεταξὺ τῆς τιμῆς τοῦ χαρτονομίσματος καὶ τῆς τιμῆς τοῦ χρυσοῦ, χρησιμεύει εἰς ἐλάττωσιν τῶν ἔξωθεν εἰσαγομένων. Ἴδου λοιπὸν, ἐπιλέγουσι, μέθοδος ἐκ τῆς ὁποίας, ἐνῶ ἐξακολουθῆ τὸν δρόμον της ἡ ἐξαγωγή φέρουσα χρυσὸν ἐν τῇ ἡμεδαπῇ, ὑποχωρεῖ ἡ εἰσαγωγή, ἵνα ἐξάγῃ ὀλιγώτερον χρυσὸν εἰς τὴν ἀλλοδαπήν. Συλλογισμὸς ἀνίκανος νὰ ἀνθέξῃ εἰς τὴν προχειρότεραν ἀνάλυσιν, διότι τὰ ἐμπορεύματα ἀνταλλάσσονται δι' ἄλλων ἐμπορευμάτων, τὸ δὲ νόμισμα δὲν χρησιμεύει εἰμὴ ὡς κερκὶς εἰς τὸ ὕψωμα τῆς συναλλακτικῆς ζωῆς. Ὅταν ὀλίγα ἀγοράζῃ κράτος τι, ὀλίγα καὶ πωλεῖ, ἐν τῇ γλώσσει δὲ τῶν μέσων ὄρων, οἵτινες διέπουν τοὺς μεγάλους τῶν κοινωνιῶν ἀριθμῶν, ὁ μεταξὺ εἰσαγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς ἰσολογισμὸς εἶναι ἐπὶ τέλους ἐπιβολὴ τῶν φυσικῶν τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας νόμων. Τὰ πλοῖα νὰ ἔρχονται κενὰ καὶ νὰ ἀναχωρῶσι πλήρη, δὲν εἶναι κανονικὴ κατάστασις τῶν ἐπικρατειῶν. Μία λεπτομέρεια εἶναι ἰκανὴ νὰ ἐλύσῃ τὴν προσοχὴν, ἡ τοῦ διπλοῦ ναύλου ἐπὶ τῶν ἐξαγομένων προϊόντων, διότι δι' αὐτοῦ ἐπιβαρύνεται καὶ δὲν ἐνθαρρύνεται ἡ ἰθαγενῆς ἐξαγωγή. Οὔσα δὲ βεβαρυνμένη, πῶς θὰ συναγωνισθῆ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ πρὸς τὰς

ἐξαγωγὰς ἄλλων χωρῶν μὴ βεβαρυμένας; Εἶναι ἡ φύσις τῶν πραγμάτων, ἣτις διδάσκει τὴν αἰωνίαν οἰκονομικὴν ἀλήθειαν, ὅτι πρέπει ἡ χώρα νὰ ἀγοράζῃ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, ἵνα πωλῇ εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν.

Ἡ εἰς χρυσὸν λοιπὸν πληρωμὴ τῶν τελωνιακῶν δασμῶν δὲν δύναται νὰ ἔχῃ ἄλλην σημασίαν παρὰ τὴν αὐξήσιν τῆς τελωνιακῆς φορολογίας, τὴν ὁποίαν ἀναβιβάζει ἐφ' ὅσον διαφέρει ἡ τιμὴ τοῦ χρυσοῦ πρὸς τὴν τιμὴν τοῦ χαρτονομίσματος. Ἡ γενομένη, ὡς προερέθη, ἐπιβολὴ τοῦ τοιοῦτου συστήματος ἐν Ρωσίᾳ ἔσχε τὸ ἀποτέλεσμα, ὅτι ἠύξησε τὴν τελωνιακὴν φορολογίαν κατὰ 30—35 τοῖς $\%$. Ὑπερέβη λοιπὸν αὕτη τὰς ἀντιστοιχίας τῶν ἄλλων ἐπικρατειῶν καὶ ἡ τιμωρία δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐπέλθῃ. Ἡ εἰσαγωγή τῆς Ρωσσίας ἠλαττώθη, τὰ εἰσαγόμενα ξένα προϊόντα ὑπερετιμῆθησαν εἰς ὑπερβολὴν καὶ τὸ χαρτονομίσμα ἐξηυτελίσθη ἐπὶ μάλλον καὶ μάλλον. Ὅταν αὕτη ἡ κυβέρνησις δὲν θέλῃ τὸ χαρτονομίσμά της, ποίαν θὰ θὰ εὔρη τοῦτο παρὰ τοῖς ἰδιώταις ὑποδοχὴν;

Διὰ τῶν νόμων τῆς 18 μαρτίου καὶ 11 ἀπριλίου 1887 εἰσῆχθη καὶ ἐν Ἑλλάδι τὸ σύστημα τῆς εἰς χρυσὸν πληρωμῆς τῶν τελωνιακῶν δασμῶν, κατὰ τὸν τρόπον ὅστις διακρίνει τὴν φορολογικὴν τοῦ τόπου πολιτικὴν. Ἐν πρώτοις μὲν οἱ νόμοι οὗτοι ἀναγράφουσι τὴν ἀρχὴν τῆς εἰς μεταλλικὸν πληρωμῆς τῶν τελωνιακῶν δασμῶν τῆς ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς ἐν Ἑλλάδι εἰσαγωγῆς καὶ τῆς ἐκ τῆς Ἑπτανήσου ἐξαγωγῆς καὶ μεταφορᾶς, ἀκολουθῶς δὲ ἐξ οἰονεὶ συγκαταβάσεως ἐπιτρέπουσιν εἰς τοὺς εἰσάγοντας καθ' ὅλον τὸ κράτος καὶ τοὺς ἐκ τῆς Ἑπτανήσου ἐξάγοντας ἢ μεταφέροντας, ἀντὶ μεταλλικοῦ νὰ πληρώνωσι εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας τοὺς τελωνιακοὺς δασμούς των ἐπὶ προσθήκῃ 15 τοῖς $\%$ ἐπὶ πλεόν. Ὅταν συνειθίσωσιν ἱκανῶς, δύναται τὸ ὄριον τοῦτο νὰ προβιβασθῇ μέχρι τῆς ὀλοκληρίας τῆς διαφορᾶς τῆς τιμῆς τοῦ χρυσοῦ καὶ τῆς ὅλης ὑποστάσεώς του. Οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν, ὅτι ἐν τῇ ὁδῷ, εἰς ἣν βαδίζουσι τὰ οἰκονομικὰ τοῦ κράτους, ὁ φορολογικὸς πῆχυς θὰ ἐξακολουθήσῃ ἀναμετρῶν καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις τὴν ράχιν τῶν φορολογουμένων, εἶναι δὲ τσαϊούτη ἡ

τελωνιακὴ περιφέρεια αὐτῆς, ὥστε ἐπιδέχεται δεινότερας ἐπι- συμφορᾶς. Ὁ δημόσιος θησαυρὸς αὐξάνει τὴν ὄρεξιν του, ὅσον πλειότερον τρώγει. Θὰ καταφάγῃ πρῶτον τοὺς ἔχοντας ὀλίγα· θὰ ἔλθῃ κατόπιν καὶ ἡ σειρὰ τῶν ἐχόντων πολλά. Ἡ ἐξέλιξις αὕτη τοῦ φορολογικοῦ δράματος τῆς Ἑλλάδος εἶναι μοιραία.

Τὸ πᾶν ἐπὶ τοιοῦτων ζητημάτων συνίσταται εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ ἀξιώματος τοῦ Audiffret, καθ' ὃ «ἡ φορολογία εἶναι τέχνη τοῦ μαδᾶν τὴν ὄρνιθα χωρὶς νὰ φωνάζῃ». Τὸ προσπαθεῖ τις ὅσον δύναται. Ἐπειτα καὶ μὲ τὰς φωνὰς συνειθίζει καὶ τὴν ὄρνιθα ψήνει, μήπως ἡ τύχη της δὲν εἶναι νὰ μαγειρευθῇ; Ἡ πολιτικὴ μαγειρικὴ δύναται νὰ διαφέρῃ εἰς τὰ ἐμβάματα, κατ' οὐσίαν τόσαι περίξ αὐτῆς γαστέρες ἀργαὶ ἔχουσιν ἀνάγκην νὰ ἐμπλησθῶσι. Χορηγίαι, μισθοί, ἐπιχειρήσεις χορεύουσι περίξ τῆς πολιτικῆς χύτρας, ὅπως τὰ ἀλλόκοτα ζῶα, τὰ ὁποῖα εἶδεν ὁ Φάουστ περίξ τῆς μαγικῆς χύτρας. Δὲν μένει πρὸς συμπλήρωσιν τῆς εἰκόνης εἰμὴ τὸ στέμμα, τοῦ ὁποῖου τὰ σὺν-τρίμματα προσφέρουσιν οἱ μικροὶ διάβολοι εἰς τὸν Μεφιστοφελῆ σὺν τῇ ἐξῆς προσφωνήσει :

O sei doch so gut,
Mit Schweiss und mit Blut
Die Krone zu leimen!

ἢ ἐστὶ μεθερμηνευόμενον : «ἀξίωσον, μὲ ἰδρῶτα καὶ μὲ αἷμα νὰ προσκολληθῆς τὸ στέμμα, τὸ ὁποῖον θραύομεν».

ΔΥΟ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

Ἡ πρώτη ἀνάγεται εἰς τὸ ὕδωρ τῶν Μεγάρων, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ἡ ἐπιχείρησις τοῦ σιδηροδρόμου Πειραιῶς-Ἀθηνῶν-Πελοποννήσου ἠγνύει νὰ θέσῃ χεῖρα ἰδιοποιήσεως. Ἡ δευτέρα ἀνάγεται εἰς τὴν διὰ τοῦ Ἄργους κεντρικὴν διέλευσιν τῆς γραμμῆς αὐτοῦ πρὸς τὸ Ναύπλιον ἀφ' ἑνὸς καὶ πρὸς τοὺς Μύλους ἀφ' ἑτέρου. Κατ' ἀμφοτέρας πρόκειται περὶ ἀγώνων, ἐν οἷς ἡ φωνὴ τῶν κοινοτήτων ἐπαβλήθη, διότι ἐπὶ τοῦ δικαίου ἐστηρίζετο. Ἡ νίκη εἶναι ἔργον αὐτῶν καὶ τῆς τακτικῆς μεθ' ἧς ἐλειτούργησε τὸ λαϊκὸν πνευμάτων. Ἄλλοίμονον εἰς τοὺς τόπους οἱ ὁποῖοι δὲν τὸ ἔχουσι.

Α΄.

Πρὸς τὴν Κοινότητα τῶν Μεγάρων

Ἐν Ἀθήναις, 6 δεκεμβρίου 1884.

Ἐντιμοὶ πολῖται,

Ἐμελέτησα τὸ ὅποῖον ἐθέσατε ζήτημα. Ἀνήκει εἰς τὴν ὑψηλοτέραν τῆς πολιτείας ἔννοιαν, ἡ ὅποια ὁδηγεῖ εἰς τὴν ἁρμονίαν ὅλων τῶν συμφερόντων. Τὸ ζήτημα ὑμῶν ἀναλύεται εἰς τὴν ἐξῆς ἐρώτησιν: Τὸ ἐξ 120 δραμίων μοναδικὸν ὕδωρ τῆς πόλεως σας ἀρκεῖ ἐπὶ τοσοῦτον εἰς τὰς ἀνάγκας τῶν ἑξακισχιλίων κατοίκων αὐτῆς, ὥστε νὰ μὲν περισσεύμα διὰ τὴν χρῆσιν τοῦ σιδηροδρόμου; Ἐὰν ὑπάρχη περισσεύμα, πρέπει νὰ δοθῆ με εὐλογίαν καὶ με χαρὰν, ὡς εἰσφορὰ πρὸς τὴν μεγάλην τῆς συγκοινωνίας ἰδέαν, ἥτις ἀναβιδάζει τὰ ἔθνη καὶ πολιτίζει τὰς ἐποχὰς αὐτῶν. Ἄλλ' ἐὰν τὸ ὑπάρχον ὕδωρ δὲν ἀρκῆ εἰς τὴν συντήρησιν τῆς ζωῆς τῶν οἰκογενειῶν ὑμῶν, δὲν ὑπάρχει νόμος ἐπὶ τῆς γῆς ὁ ὅποιος νὰ καταδικάζῃ αὐτὰς εἰς τὸν ἐκ τῆς στερήσεως του βέβαιον ὄλεθρον.

Πρόκειται λοιπὸν περὶ τῆς ἐκτιμήσεως τῶν ὑδατίνων ἀναγκῶν τῆς πόλεως σας. Ὑπάρχουν πόλεις, αἵτινες ἤθελον κυριευσθῆ ὑπὸ ἀπελπισίας ἐάν, ὅπως ἐπὶ τῆς ὑμετέρας, ἀνελόγουν 20 μόνον δράμια ὕδατος εἰς πᾶσαν χιλιάδα κατοίκων. Εἶναι τοσοῦτον συνδεδεμένη ἡ οἰκονομία τοῦ ὕδατος πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἀνθρωπίνων συνοικισμῶν, ὥστε οὐδέποτε ἀνέβησαν εἰς τὰς ὑψηλοτέρας βαθμίδας τῆς κοινωνικῆς κλίμακος πόλεις ἐστερημέναι ἀφρόνων προμηθειῶν ὑδατίνων. Ἐὰν τὸ ὕδωρ ὑμῶν δὲν ἀρκῆ εἰς τὰς στοιχειωδύτερας ἀνάγκας τῆς ζωῆς, ὁ ἄρχων ἐκεῖνος, ὅστις ἤθελε τὸ ἀφαιρέσει διὰ τῆς βίας, θὰ ἦτο ὁ ἀποποτροπαϊότερος ὅλων τῶν τυράννων, τοὺς ὁποίους ἔθρεψε ποτε ἡ κακοδαιμονεσττέρα γῆ.

Ἐποθέτω, ὅτι ὑπολογίζετε μᾶλλον τὴν καταστρατήγησιν τῶν νομικῶν τύπων, μεθ' ἧς τασάκις συνεδυσθήσαν αἱ πολιτισμέναι τυραννίαι τῶν ἐθνῶν. Εἰς τὴν καταστρατήγησιν ταύτην ἀποβλέπουσι πιθανῶς οἱ θέλοντες νὰ θέσωσι τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς ἰδιοκτησίας σας. Δὲν μένει εἰς ὑμᾶς εἰμὴ νὰ δχυρωθῆτε

ὀπισθεν τοῦ φυσικοῦ καὶ θετικοῦ δικαίου, τὸ ὅποῖον συγχωρεῖ τὴν ὑπὲρ τῶν δικαιωμάτων σας ἄμυναν. Αὐτὴ θέλει ἀνοίξει τὸν ἀγῶνα τῆς δικαιοσύνης, ἐνώπιον τῆς ὁποίας αἱ μηχανορραφίαι δὲν θέλουν στερεωθῆ. Δὲν ἔχετε εἰμὴ νὰ ἐνθυμηθῆτε τὸν «Μεγαρικὸν Σύνδεσμον», τὸν ὅποῖον ὑπὸ τὸν ἦχον τῶν κωδῶνων τῶν ἱερῶν ναῶν ἔσπευσεν ὁ λαὸς τῶν Μεγάρων νὰ συστήσῃ κατὰ τὸ ἔτος 1871 ἐν τῇ ὠραίᾳ πλατεῖᾳ σας. Ἐνθυμοῦμαι καὶ θὰ ἐνθυμοῦμαι πάντοτε τὴν λαϊκὴν ἐκείνην τῶν ψυχῶν ἡμῶν συνεργασίαν. Ἄς συνέλθῃ καὶ πάλιν ἡ Κοινότης τῶν Μεγάρων, ἄς διορίσῃ ἀντιπροσώπους Μεγαρεῖς, ἐξ ἐκείνων τῶν ὁποίων τοὺς πατέρας συνετήρησεν εἰς τὸ παρελθὸν καὶ τὰ τέκνα θὰ συντηρήσῃ εἰς τὸ μέλλον ἡ κινδυνεύουσα μοναδικὴ πηγὴ σας, ἄνδρας ἐντίμους, εἰς τοὺς ὁποίους νὰ διατυπωθῆ ὅτι ἡ ἐλαχίστη τῶν μεγαρικῶν δικαιωμάτων ἐγκατάλειψις θέλει τιμωρηθῆ παραδειγματικῶς ὑπὸ τῆς λαϊκῆς τῶν ἐμπιστευθέντων δικαιοσύνης.

Διότι ὑπάρχει θεμελιώδης ἐν Ἑλλάδι θεσμός, κατὰ τὸν ὅποῖον οὐδεὶς στερεῖται τῆς ἰδιοκτησίας του εἰμὴ διὰ δημοσίαν ἀνάγκην, προσηκόντως ἀποδεδειγμένην, ὅταν καὶ ὅπως ὁ νόμος διατάσῃ, πάντοτε δὲ προηγουμένης ἀποζημιώσεως. Ἡ ἡμετέρα Κοινότης διατελεῖ ὑπὸ τὸ κοινὸν δίκαιον. Ἀνεξαρτήτως τῆς ἀρχῆς τῆς προηγουμένης ἀποζημιώσεως, ἥτις οὐδέποτε εἰς τὴν ἀλήθειαν ἐνεσαρκώθη, ποία εἶναι αὐτὴ ἡ δημοσία ἀνάγκη, ἥτις καταδικάζει ὑμᾶς εἰς τὴν ἀνυπαρξίαν; Ποῦ εἶναι ὁ νόμος, ὅστις διδάσκει τόσον φοβεράν καταστροφὴν; Ὁ μόνος τίτλος, εἰς ὃν στηρίζονται οἱ ἐκμεταλλευταὶ τοῦ σιδηροδρόμου, εἶναι ὁ νόμος τῆς 22 ἰουνίου 1882, ὅστις δὲν ὀμιλεῖ εἰμὴ περὶ γηπέδων καὶ ὅστις κατὰ συνέπειαν δὲν δύναται παρὰ στενωῶς νὰ ἐρμηνευθῆ. Τί κοινὸν μεταξὺ τῶν γηπέδων τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς καὶ τοῦ μακρᾶν αὐτῆς ὕδατός σας ὑπάρχει; Ἐὰν οἱ πραγματευταὶ τοῦ σιδηροδρόμου θέλουν ὕδωρ, τὰ ὑπάρχοντα φρέατα καθὼς καὶ ἄλλα νέα δύνανται νὰ δώσουν τοιοῦτο. Ἄς ἀφήσουν ἐν εἰρήνῃ τὴν πτωχικὴν πηγὴν, ἥτις συντηρεῖ τὴν ἡμερησίαν ζωὴν τοῦ πολυπαθοῦς ἐργατικοῦ λαοῦ,

διότι πρέπει να είναι βέβαιοι, ότι ουχί προς υπερτίμησιν ἀλλὰ προς κατάραν τῶν μετοχῶν αὐτῶν θέλει χρησιμεύσει.

Ἡ ἐλαστικὴ σφαῖρα τῆς διοικήσεως τῶν Ἀθηναίων οὐδεμίαν ἔχει ἐξουσίαν ἐπὶ τῆς ἰδιοκτησίας σας. Θέσατε φρουροὺς αὐτῆς τὰς γυναικὰς σας καὶ τὰ παῖδιά σας, καὶ ἅς ἴδωμεν ἕαν ἔχουν τὸ θάρρος οἱ ἐποφθαλμιῶντες αὐτὴν νὰ καταπατήσουν τὰ πτώματὰ των. Ἀνοίξατε τὴν σημαίαν τοῦ νόμου, τοῦ υπερτάτου νόμου, καὶ ἂν δὲν τὴν σεβασθοῦν, ἕαν περιφρονήσουν τὴν νομιμοφροσύνην σας καὶ τὴν ὑποταγήν σας μὴ ἀπελπισθῆτε. Θὰ εὐρεθοῦν μίαν ἡμέραν οἱ ἐκδικηταί.

Ἵποπτεύεσθε τὴν ψυχολογικὴν βίαν τῶν ἐν Ἀθήναις δικαιοκρητῶν κατὰ τῶν ἐν Μεγάραις δημοτικῶν ἀρχόντων. Ἡ Κοινότης τῶν Μεγάρων εἶναι αὐτοτελὲς νομικὸν πρόσωπον, τὸ ὅποσον ὡς κοινότης, δυνάμει τῶν προαιωνίων νόμων τῆς ἀνθρωπότητος, ὑπάρχει διότι ὑπάρχει. Οὔτε δήμαρχος, οὔτε δημοτικὸν συμβούλιον δύναται νὰ καταρρίψῃ τὰ δικαιώματα αὐτῆς. Κύριός της εἶναι ὁ λαὸς καὶ οὐδεὶς ἄλλος.

Ἦκουσα, ὅτι οἱ μεγάλοι τῶν Ἀθηναίων ἀπειλοῦν ὑμᾶς μὲ δεσμοτήρια καὶ μὲ καταδιώξεις. Πόσον προτιμότερον θὰ ἦτο, ἕαν ἔδιδον ὑμῖν τὸ παράδειγμα τοῦ εὐθέως καὶ τοῦ πρέποντος! Ποῖον εἶναι τὸ ἔγκλημα τῆς Κοινότητος ὑμῶν; Εἶναι ὅτι ὑπερασπίζεται τὴν ἰδιοκτησίαν της. Μέχρι τοῦδε ἐγνώριζον, ὅτι οἱ ὑπερασπισταὶ τῆς ἰδιοκτησίας βραβεύονται, καὶ σήμερον βλέπω ὅτι κινδυνεύουν! Διατί; Διότι πονηροὺς διατρέχομεν καιροῦς, τῶν ὁποίων ἡ ὀριστικὴ ἐκτύλιξις ἐπιφυλάσσεται εἰς ὄχι πολὺ μεμακρυσμένον μέλλον. Ἡ συνειδήσις τοῦ δικαίου καὶ τοῦ ἀνθρωπισμοῦ ἐν τοιαύταις περιόδοις εἶναι ὑποδεεστέρα τῆς διαχειριστικῆς εὐστροφίας, ἥτις χαρακτηρίζει τοὺς ἀπὸ τῶν μεγάλων τῆς πολιτείας σταθμῶν, κατόπιν τοῦ ὕλικου κέρδους, ἐν διηνεκεῖ προμελέτῃ τρέχοντα. Εὐτυχία εἰς ἐκείνους, οἵτινες δὲν συντριβοῦν ὑπὸ τοὺς βαρεῖς τροχοὺς τῆς κινουμένης ἀκατασχέτου μηχανῆς. Ὅταν δὲ αἰθρίασῃ ὁ ὀρίζων, τότε θὰ μετρηθοῦν οἱ οὐδέποτε τὴν ἑαυτῶν ἀπολέσαντες ἐλπίδα.

Ἐν τῇ προσδοκίᾳ ταύτῃ ὄλων τῶν κοινοτήτων τῆς Ἑλλάδος στηρίζετε ἀλλήλους, ἔντιμοι πολῖται τῆς Μεγαρικῆς, καὶ

δεχθῆτε τὴν διαβεβαίωσιν τῶν θερμῶν αἰσθημάτων, μεθ' ὧν διατελῶ

ὑμέτερος φίλος

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΣ

Τῇ 9 δεκεμβρίου 1884 ἡ Κοινότης τῶν Μεγάρων συνήλθεν ἐν τῇ πλατείᾳ της εἰς γενικὴν συνέλευσιν. Εἶχε τι ἐξόχως μεγαλοπρεπὲς αὐτῇ. Ἀφοῦ ἐβεβαίωσε τὴν λύπην της διότι, «μη ἀρκούντος τοῦ ὕδατος τῆς πόλεως εἰς τὰς μᾶλλον ἀπολύτους ἀνάγκας τῆς ζωῆς, δὲν ἔδύνατο νὰ παραχωρήσῃ ἐξ αὐτοῦ εἰς τὴν ἐπιχείρησιν τοῦ σιδηροδρόμου, δυναμένην ἐτέρωθεν διὰ φρεάτων νὰ ὑδρευθῇ», διεκήρυξε συγχρόνως «τὴν στερεὰν ἀπόφασίν της νὰ ὑποστηρίξῃ τὸ δικαίωμά της κατὰ πάσης ἀντισυνταγματικῆς παρανομίας». Τὰ λοιπὰ τοῦ ψηφίσματος καὶ τῆς ἐνεργείας ἀνήκουσιν εἰς ἄλλον κύκλον ἰδεῶν.

Β'.

Πρὸς τοὺς ἐντέμους πολίτας τοῦ Ἄργους

Ἐν Ἀθήναις 6 ἰανουαρίου 1885

Ἐντιμοὶ πολῖται,

Τὸ ζήτημα ἡμῶν εἶναι κοινωνικόν. Ἰδίως ἐνδιαφέρουσι τὴν ὑμετέραν πόλιν δύο κλάδοι τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Πειραιῶς-Πελοποννήσου, ὁ ἀπὸ Κορίνθου εἰς Ναύπλιον, ὅστις κατὰ νόμον πρέπει νὰ διέλθῃ διὰ τῆς πόλεώς σας, καὶ ὁ εἰς Μύλους, ὅστις πρέπει νὰ ἀρχίσῃ ἐξ αὐτῆς. Διὰ τῶν δύο τούτων σιδηροδρομικῶν κλάδων τὸ Ἄργος εἰσέρχεται εἰς τὴν ἄμεσον κίνησιν ἐν γένει μὲν τῆς ὅλης τοῦ ἔθνους ζωῆς, ἀπὸ τῆς ἀθηναϊκῆς καρδίας μέχρι τῆς τελευταίας ἀρκαδικῆς κοινότητος, ἰδιαιτέρως δὲ τῆς ἐργατικῆς κοινωνίας τῆς ἐκπληρούσης τὸν προορισμὸν της παρὰ τὸν Κορινθιακὸν κόλπον, τοῦ ὁποίου τὴν εἴσοδον φυλάττουσι καὶ ἐμπνέουσιν αἱ Πάτραι. Ἡ δραστηριότης σας θέλει ἐννοήσῃ τὸ ἀποτέλεσμα εὐθὺς ὡς ἀνοιχθῆ ἢ νέα ὁδὸς τῆς δυτικῆς Εὐρώπης, τῆς ὁποίας τὰς κυρίας πύλας κατέχει ἡ Ἀχαϊκὴ πρωτεύουσα μὲ τὸ μέλλον μεγαλεῖον, τὸ ὅποιον αὐτὴ ἐγκυμονεῖ. Ποῖος βάσκανος δαίμων κινεῖ σήμερον τὰς μεταξὺ τῶν ἐπιχειρηματιῶν τῆς κυβερνήσεως καὶ τοῦ σιδηροδρόμου συνηνοήσεις πρὸς ἀντικατάστασιν τῆς ἐργατικῆς πόλεώς σας διὰ τῶν ἐρειπίων τῆς ναυπλιακῆς Τίρυνθος; Πα-

ράδοξα ερείπια ! Όταν κατωκοῦντο ὑπ' ἀνθρώπων, αἰώνιοι πόλεμοι μεταξὺ τῶν προγόνων σας καὶ αὐτῶν. Μήπως ἐπανήλθον αἱ σικαί των, ὅπως καὶ πάλιν ἀνταγωνισθῶν ;

Πρέπει βεβαίως οἱ ἐπιχειρηματίαι νὰ ἔχωσι τοὺς λόγους των, ἀλλ' οἱ πραγματικοὶ ἐξ αὐτῶν δὲν εἶναι ἐξ ἐκείνων οἱ ὅποιοι εὐκόλως ὁμολογοῦνται. Καὶ ὅμως προφανῆς εἶναι ὁ σκοπὸς τῶν κατὰ τοῦ νομικοῦ καὶ φυσικοῦ δικαιομάτῳ σας ραδιοργανισμῶν. Θέλουν ἡ σιδηροδρομικὴ ἀρτηρία Πειραιῶς-Πελοποννήσου νὰ μὴ εἰσάγη τὴν ρέουσιν ἐθνικὴν ζωὴν ἀπ' εὐθείας εἰς τὴν πόλιν σας. Καὶ δὲν σὰς ἀρνοῦνται μὲν ἀπολύτως τὴν σιδηροδρομίαν, θέλουν ὅμως νὰ δέχησθε αὐτὴν ἔξωθεν τοῦ Ναυπλίου, ὑπὸ τὴν βολὴν τῶν πυροβόλων αὐτοῦ, καὶ οὔτε πρὸς τὴν τῆς Κορίνθου οὔτε πρὸς τὴν τῶν Μύλων θάλασσαν, ἐξαίρετως μάλιστα πρὸς ταύτην, νὰ ὀδηγῆ τὴν φιλοπονίαν σας ἢ μεταρρυθμιστικὴ τοῦ ἀτμοῦ βοή. Φοβοῦνται μήπως μετὰ τῶν κατερχομένων Ἀρκάδων ὀργανίσθητε ἐκεῖ, παρὰ τὰ ἔγνη τῆς Λερναίας Ὑδρας, συνοικισμὸν ἰσχυρόν, ὅπως ἀγωνισθῆ μίαν ἡμέραν τοὺς μεγάλους τοῦ θαλασσίου ἐμπορίου ἀγῶνας. Ἀλλὰ τὸ ἐπιχείρημα τῶν ἐχθρῶν σας εἶναι ἄνανδρον. Ἀλλοίμονον εἰς ἐκείνους, οἵτινες μόνον πνίγοντες τὸν συναγωνισμὸν τῶν ἄλλων ἐλπίζουν νὰ σωθῶν. Ἀδύνατον ἢ εὐφυῆς τοῦ Ναυπλίου κοινωνία νὰ ἔχη τοιοῦτο ἰδανικόν. Ὅσοι παριστώσιν εἰς αὐτὴν, ὅτι συμφέρει ὁ σιδηροδρομικὸς ἀποκλεισμὸς τοῦ Ἄργους, μικρὰν ἔχουν ἰδέαν περὶ τοῦ αἰσθήματος τοῦ δικαίου, τὸ ὅποῖον ἐμπνέει τοὺς λαούς. Πρέπει νὰ ἔχουν μεγάλη βάρη συνειδήσεως, ἵνα καταφεύγουν εἰς τοιαῦτα ἐγκλήματα ἀπάτης. Ἐὰν ἔχουν θέσιν τινὰ ἐντὸς τῶν τειχῶν τοῦ ἡρωϊκοῦ Ναυπλίου, βεβαίως ἐπρόδωκον τὰ δικαιομάτα καὶ τὰ συμφέροντά του, ἐκεῖ ὅπου ταῦτα ἦσαν ἱερὰ καὶ ὑπαρκτά, ἵνα τρέχωσιν ἤδη ὀπισθεν φασμάτων, τὰ ὅποια καὶ ἀντιλογικὰ εἶναι καὶ ἀνύπαρκτα. Τὸ μεγαλύτερον συμφέρον τῶν λαῶν εἶναι ἡ ἀρμονία τῆς ἐλευθερίας των. Ἐνώπιον τῆς ἀρμονίας ταύτης δὲν ὑπάρχει φραγμὸς καὶ οἱ συνωμοτοῦντες ἐναντίον σας ἐπιχειρηματίαι προσπαθοῦν νὰ σὰς χωρίσουν ἀπὸ τῆς ἀντικρύ σας ἀδελφῆς πόλεως διὰ τείχους σινικοῦ. Ἀγνοοῦν,

ὅτι ὅσον πλείοτερα πυκνῶν πληθυσμῶν κέντρα συνδέουν οἱ σιδηρόδρομοι, τόσον ἡ ζωοποιὸς δύναμις τοῦ ὄλου ἀποβαίνει κραταιότερα. Σιδηρόδρομος ἀναχωρῶν ἐκ Πειραιῶς ἵνα φθάσῃ εἰς Ναύπλιον, διαβαίνων ἐκ τοῦ πληθυσμοῦ τῶν Μεγάρων (5348 κάτοικοι) καὶ ἐκ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Νέας Κορίνθου (2619), εἶναι ἐντροπὴ νὰ συζητῆται κατὰ πόσον εἶναι ζωτικὸν νὰ διαβαίη καὶ ἐκ τοῦ ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ πυκνοτέρου πληθυσμοῦ τοῦ Ἄργους (9861 κάτοικοι). Ἀλλ' ἐλησμόνησα· τὸ ἐπιχείρημα δὲν εἶναι πρωτοφανές, διότι καὶ κατὰ τὴν πρώτην τὴν μεσαιωνικὴν, τρόπον τινά, περίοδον τῶν σιδηροδρόμων, προκειμένου νὰ κατασκευασθῆ τοιοῦτος μεταξὺ Παρισίων καὶ Ἰσπανίας, εὐρέθησαν ἄνθρωποι, οἵτινες ὑπεστήριζον τὴν διακοπὴν αὐτοῦ ἐν Βορδῶ, ὅπως ὠφελῆται ἡ πόλις αὕτη, ἔλεγον, ἐκ τῆς ἀναγκαστικῆς ἐν αὐτῇ τῶν μεταβιβαζομένων προϊόντων καὶ ἀνθρώπων διαμονῆς ! Πλάνη ἀναξία ἀνασκευῆς. Τὸ αἷμα τῆς συγκοινωνίας ὄχι διακοπτόμενον, ἀλλὰ κυκλοφοροῦν ζωογονεῖ. Καὶ ἂν ἔλειπεν ὁ νόμος τῆς 22 ἰουνίου 1882, ἡ γραμμὴ τοῦ Πελοποννησιακοῦ σιδηροδρόμου ἔπρεπε νὰ χαραχθῆ διὰ τοῦ μέσου τῆς ὑμετέρας πόλεως. Εἶναι ἡ φυσικὴ διεύθυνσις αὐτῆς, διότι πρώτη ζώνη τῆς Πελοποννήσου, τῆς ἀκροπόλεως ταύτης τοῦ Ἑλληνισμοῦ, εἶναι ἡ θάλασσα καὶ δευτέρα ζώνη εἶναι ἡ ἀντιμετωπιζοῦσα αὐτὴν σιδηροδρομικὴ γραμμὴ. Δὲν ἀπαιτεῖται εἰμὴ κοινὸς νοῦς, ἵνα εὖρη ἐπὶ τοῦ ἀπλουστεροῦ χάρτου τὰ σταθερὰ σημεῖα, τὰ ὅποια τὴν χαρακτηρίζουν, ἀναβιβάζοντα τὸ ἀγαπητὸν Ἄργος σας εἰς τὰ μάλα γε διακεκριμένην θέσιν.

Δὲν ἀμφιβάλλω, ὅτι ἂν ἐπρόκειτο νὰ ἐκφρασθῶσιν οἱ μέλλοντες τοῦ Πελοποννησιακοῦ σιδηροδρόμου καλλιεργηταὶ θὰ ἦσαν συμφωνότατοι πρὸς τὰς ἰδέας τοῦ λαοῦ τοῦ Ἄργους. Ἀλλὰ δὲν ὑπάρχουν. Ἐὰν ἡ ὀνοματικὴ ἐταιρία αὐτῶν εἶχεν ἔγνος σπουδαιότητα, εἶμαι βέβαιος θὰ παρενέβαινε εἰς τὴν συζήτησιν καὶ θὰ ἔκλειε τὸ στόμα ἐκείνων οἵτινες, ἀνοίγοντες τὸν λάκκον σας, εἶναι καταδικασμένοι νὰ πέσουν ἐν αὐτῷ πρώτοι. Διότι, τοὺς ἐννοοῦμεν πάνυ καλῶς, εὐλαβοῦνται χρηματιστικὰς δυνάμεις καὶ θύουν εἰς τραπεζικὰς ἐπιρροὰς, ὄνει-

ρευόμενοι τὴν διὰ μέσου τούτων καὶ τῶν πέριξ αὐτῶν κερδαλέαν τοποθέτησιν τῶν σιδηροδρομικῶν μετοχῶν των, ρίπτοντες θαμβὸν ὄμμα πρὸς τὸ Ἄργος, τὸ ὁποῖον ἔχει μὲν τὴν ἀληθειαν καὶ τὸ δικαίωμα, ὄχι ὁμως καὶ τὴν μαγγανειάν τοῦ χρυσοῦ, περὶ τὴν ὁποίαν οὗτοι δίκην Ταντάλου στρέφονται, μὴ δυνάμενοι νὰ κορέσουν τὴν κατατρώχουσαν αὐτοὺς δίψαν.

Εἰπέτε εἰς αὐτούς, ὅτι ἡ φυσικὴ τοῦ σιδηροδρόμου γραμμὴ ἄμα διαπεράσῃ τὰ στενὰ τῶν Δερβενακίων, δὲν εἶναι παρὰ εὐθεῖα διὰ τοῦ Ἄργους πρὸς τοὺς Μύλους, δηλ. πρὸς τὴν γενικὴν τῆς κεντρικῆς Πελοποννήσου διεύθυνσιν. Εἰπέτε εἰς αὐτούς, ὅτι ἐὰν θυσιάσουν τὸ Ἄργος, ἡ πονηρὰ γραμμὴ των θὰ γείνη καμπύλη πρὸς τοὺς Μύλους καθ' ὅλον τὸ βάθος τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου, τὸ ὁποῖον θὰ ἀναγκασθῇ αὕτη εἰς μεγάλας ἀποστάσεις πολλῶν χιλιομέτρων νὰ ἀναβῆ ἐν τῷ μέσῳ ἑλῶν, τὰ ὁποῖα ὄχι σιδηροδρομικὰ ἐλάσματα, ἀλλ' ὀλοκλήρους πόλεις δύνανται νὰ καταπίουν. Εἰπέτε εἰς αὐτούς, ὅτι ἡ ἐνεστῶσα νομικὴ γραμμὴ τοῦ σιδηροδρόμου εἶναι ἄξων τῆς ἐπαρχίας σας μὲ τοὺς 25,000 κατοίκους της, τοὺς 50,000 ἐπακουμβῶντας ἐπ' αὐτῆς Μαντινεῖς καὶ τοὺς 400,000 κεντρικοὺς Πελοποννησίους. Εἰπέτε εἰς αὐτούς, ὅτι ἡ πρὸς ἀνατολὰς, εἰς ἀπόστασιν μιᾶς καὶ πλέον ὥρας, μετὰθεσις τῆς γραμμῆς ταύτης εἶναι ἀπώλεια πολυτιμοτάτου χρόνου ἡμίσεος σχεδὸν ἑκατομμυρίου ἀνθρώπων, πρὸς τὴν ὁποίαν οὐδὲ οἱ Τοῦρκοι πασάδες τοῦ Ναυπλίου ἤθελον τολμήσει νὰ ἀποβλέψωσι. Εἰπέτε εἰς αὐτούς, ὅτι εἶναι πρὸς συμπολίτας ἄκαρδοι, καὶ ὅτι ἡ Γαλλία τῷ 1881 κατήγγησε τὴν ἐκ τῶν Σαβοϊκῶν σιδηροδρόμων της ἀπομόνωσιν τῆς ξένης δι' αὐτὴν Γενεύης, ὑποχωροῦσα εἰς τὸ παγκόσμιον δικαίωμα τῆς κυκλοφορίας τῆς ἀνθρωπότητος. Εἰπέτε εἰς αὐτούς νὰ ἀφήσουν τὰς φυσικὰς σχέσεις τῶν πραγμάτων νὰ λειτουργήσωσιν, ὅτι δὲν ὑπάρχει δύναμις ἱκανή, ἵνα μέχρι τέλους ἀντιταχθῇ κατὰ τῆς ἀληθείας καὶ ὅτι ἡ χρυσῆ βροχὴ τῆς Δανάης δὲν εἶναι πάντοτε θαυματουργική. Πρέπει πολὺ νὰ προσέξουν, μήπως ὁ ἀπὸ Κορίνθου σιδηροδρόμος των ὁμοιάσῃ τὸν Βελλεροφόντην, ὅστις καταφυγῶν ἐκεῖθεν εἰς Τίρυνθα ἔπεσεν εἰς τὰ δίκτυα τῆς πονηρᾶς

τοῦ Προίτου γυναικός, ἵνα πολεμήσῃ κατόπιν τὴν χίμαιραν.

Σεῖς δέ, ὦ Ἄργεῖοι, μὴ πεποιθᾶτε ἐπ' ἄρχοντας, ἐπὶ υἱοὺς ἀνθρώπων, οἷς οὐκ ἔστι σωτηρία. Οὕτε τὰ παίγνια των σᾶς ἀρκοῦν, οὔτε τὰ θύματά των σᾶς σώζουσι. Διὰ τὰ δικαίωματά σας δὲν ὑπάρχει ἄλλη ἐγγύησις εἰμὴ ἡ μεγαλόφωνος, ἡ ἀνοικτὴ συζήτησις ὅλης τῆς Ἑλλάδος. Ἐὰν δὲν ἐπιβληθῆτε διὰ τῆς μεγάλης τοῦ ἔθνους συνειδήσεως, ἀπολώλατε. Αὕτη θέλει ἀποδείξει ἐλαττωματικὸν τὸ ἔργον τοῦ σιδηροδρομικοῦ πλαγιασμοῦ, τὸν ὁποῖον ἐπισείουν κατὰ τῆς εὐημερίας σας. Καὶ θὰ εὗρωσιν οἱ ἔνοχοι τὰς συνεπείας εἰς τὴν τιμὴν τῶν μετοχῶν των, δηλ. ἀκριβῶς εἰς τὸ πλεόν εὐαίσθητον ἀντικείμενον, χάριν τοῦ ὁποίου προσβάλλουν τὴν φιλοτιμίαν σας καὶ ὑπονομεύουν τὰ δίκαιά σας. Αὐτὸ εἶναι μοιραῖον ἀντίποινον, ἵνα γνωρίσῃ ὁ κόσμος, ὅτι δὲν ἀγωνίζεσθε εἰμὴ περὶ τοῦ δικαίου καὶ τοῦ καθολικοῦ συμφέροντος.

Ἐπὶ τῇ εὐχῇ καὶ τῇ ἐλπίδι τῆς ὑμετέρας νίκης, δεχθῆτε, ἔντιμοι πολῖται τοῦ Ἄργους, τὴν διαβεβαίωσιν τῶν θερμῶν αἰσθημάτων μεθ' ὧν διατελῶ

Ὑμέτερος φίλος
ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΣ

Πρὸς τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον Ἀργείων

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 26 Ἰουλίου 1885

Κύριοι σύμβουλοι,

Τὸ ἀνακοινωθέν μοι ὑπ' ἀριθ. 33 ε. ε. ψήφισμα ὑμῶν ὑπενοθυμίζει ἀρχαίους τῆς Ἑλλάδος καιρούς. Ὅχι διὰ τὰς εὐχαριστίας αὐτοῦ, αἵτινες, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀσθενῆ μου ἐν τῷ ἀγῶνι τῆς πόλεώς σας παρέμβασιν, εἶναι ὑψηλὸν λαϊκῆς εὐγενείας θέμα, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐκδηλουμένην τακτικὴν μεθ' ἧς ἠγωνίσθητε πρὸς καθοδήγησιν τῶν δικαίων τοῦ Ἄργους εἰς τὴν νίκην.

Δύνανται τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον τοῦ Ἄργους νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ὑπόδειγμα εἰς πολλῶν ἄλλων ἐλληνικῶν ἄστεων τοὺς προϊσταμένους περὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν προστατεύονται τὰ δημοτικὰ δίκαια ἀπέναντι τῶν διαρκῶν κινδύνων, τοὺς ὁποίους

συναθροίζει ὁ περὶ τὴν κεντρικὴν ἐξουσίαν μηχανισμός. Ἐὰν ἐνικήσατε εἰς τὸ ζήτημα τοῦ σιδηροδρόμου Ἀθηνῶν-Ἄργους, Ἄργους-Ναυπλίου, ἐνικήσατε διότι σᾶς ὑπελόγισαν ὡς λαὸν μὲθ' οὗ καὶ ὡς ἐπιχειρήσεις καὶ ὡς κυβέρνησις οἱ ἐν Ἀθήναις διαχειρισταὶ ἔπρεπε νὰ λογαριασθῶσι. Καὶ σᾶς ὑπελόγισαν ὡς λαὸν ὄχι μόνον ἐν τῇ περιφερείᾳ σας ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῷ τῷ κέντρῳ τῆς ἐπικρατείας, ἐν τῷ ὁποίῳ τὰ τέκνα τοῦ Ἄργους ἀποτελοῦσιν ἐν τῶν δραστηριοτέρων καὶ ἀκμαιοτέρων στοιχείων τῆς νεωτέρας λαϊκῆς ζωῆς. Ἡ φωνὴ τοῦ λαοῦ τούτου ὑπῆρξεν ἢ ἀποτελεσματικώτερα ὑπὲρ τοῦ ζητήματος τοῦ Ἄργους εἰσφορά. Καὶ δὲν ὑπῆρξεν Ἀργεῖος ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν Πειραιεῖ, καθ' ὅλην τὴν σειρὰν τῆς ἐργατικῆς ἰσχύος ἢ ὁποία διακρίνει τοὺς ἀποίκους σας, ὅστις νὰ μὴ συνετέλεσεν εἰς τὴν μόρφωσιν τῆς κοινῆς γνώμης, ἣτις ὀριστικῶς συνετάχθη μὲ τὸν ἀγῶνα ὑμῶν.

Δώσατε λοιπὸν, ὦ Ἀργεῖοι, τὴν χεῖρα τῆς καρδίας πρὸς τοὺς ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν Πειραιεῖ ἀδελφούς ὑμῶν. Ἡ νίκη εἶναι κοινὸν ὑμῶν καὶ ἐκείνων κατόρθωμα. Ἀφήσατε δὲ εἰς τοὺς φίλους τοῦ Ἄργους καὶ ἰδικιτέρως εἰς ἐμὲ τὴν εὐχαρίστησιν νὰ ἐπικροτήσωσι εἰς τὸν θριάμβον τῆς ὑμετέρας συνεργασίας. Εἴθε νὰ χρησιμεύσῃ τὸ σύμπτωμα αὐτῆς ὡς ἀρχὴ εὐρυτέρας καὶ συστηματικώτερας συντάξεως. Τὸ μέλλον ἀνήκει εἰς τὴν συνεργασίαν τῶν ἀνθρώπων τοῦ λαοῦ. Ἡ ἰδέα μου εἶναι, ὅτι πρέπει μεταξὺ τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τῆς πρωτεύουσας νὰ ὀργανισθῇ ἰσχυρὸν κέντρον ἐνώσεως, ὥστε νὰ μὴ συμβαίη τι ἐν ἐκείναις ἢ ἐν ταύτῃ, γενικοῦ ἢ τοπικοῦ διαφέροντος, τὸ ὁποῖον νὰ μὴ ἀποτελῇ διὰ τὰς ομάδας τοῦ λαοῦ εἰδικὸν θέμα ἐπικοινωνίας.

Ἐν τῇ νεωτέρᾳ τροπῇ τῶν πληθυσμῶν τῶν ἐπαρχιῶν πρὸς τὰς πρωτεύουσας τῶν ἐθνῶν ὁ ὀργανισμός οὗτος, δύναμαι νὰ εἶπω, ἀποτελεῖ ἀληθῆ κοινωνικὴν ἀνάγκην. Καλὸς ὁ τύπος, καλὸς καὶ ὁ βουλευτής, καλλίτερος δ' ἀπάντων ὁ τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ ἐν τῇ πρωτεύουσῃ ἀδελφῶν σύνδεσμος. Ἀπὸ τῆς λειτουργίας καὶ τῆς ἐπιτηρήσεως τοιούτων συνδέσμων θὰ κατασκευασθῇ ὁ δραστηκώτερος χαλινὸς καθ' ὅλων τῶν παρεκβάσεων, τὰς ὁποίας καθ' ἐκάστην βλέπομεν συντελουμένους ὑπὸ

τὴν ἐπιρροὴν τῆς κρατούσης πολιτικῆς δυσαρμονίας. Πρόκειται περὶ ἀναγκῶν τῆς ἐπαρχίας; Οἱ ἐξ αὐτῆς ἐγκατεστημένοι ἐν Ἀθήναις θὰ ἐνθυμῶνται τὰς πατρικὰς ἐστίας καὶ θὰ στρέψωσι μετὰ συγκινήσεως τὸ βλέμμα πρὸς τὴν γῆν τῆς ἀναχωρήσεως. Πρόκειται περὶ ἀναγκῶν τοῦ ἔθνους; Οἱ ἐν τῇ πρωτεύουσῃ πρόσκοποι τῶν ἐπαρχιῶν θὰ δίδωσιν εἰς αὐτάς τὴν κίνησιν διὰ τῆς ἀφετηρίας τοῦ συνθήματος, τὸ ὁποῖον ἀνήκει εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ ἔθνους.

Μὲ τὴν ἰδέαν ταύτην τῆς ἐνώσεως τῶν ἐπαρχιῶν μετὰ τῆς πρωτεύουσας δι' ἰσχυρῶς συντεταγμένων λαϊκῶν συνδέσμων, κλείω τὴν παρούσαν καὶ πέμπων ὑμῖν ἀδελφικὸν ἀσπασμόν, διατελῶ μετὰ πάσης ὑπολήψεως

Ὀλως ὑμέτερος φίλος
ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΣ

ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ

Δύο ρεύματα ὑπάρχουσι φορολογικὰ καθ' ὅλας τὰς ἐπικρατείας· οἱ μὲν παραγωγοὶ ἐπιθυμοῦσι τὴν ἐπιβαρύνσιν τῆς φορολογίας τῶν ἐξωθεν εἰσχομιζομένων πραγμάτων τῆς βιομηχανίας τῶν, οἱ δὲ καταναλωταὶ ἐν τῇ ἐλαφροτέρᾳ φορολογίᾳ τούτων εὐρίσκουσι τὸ συμφέρον τῶν ἀπὸ τῆς εὐθηνίας τοῦ συναγωνισμοῦ. Μεταξὺ ὄλων τῶν κλάδων τῆς βιομηχανίας ὁ γεωργικὸς ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἀναπτύσσει τὴν μεγαλειτέραν εἰς τὸ ζήτημα ζωηρότητα. Οἱ κάτοικοι τῆς γῆς ἀπανταχοῦ ἐννοοῦσι νὰ ἐπιβάλλωσι εἰς τοὺς μὴ κατόχους τὰς τιμὰς τοῦ προϊόντος τῶν. Ἀξιώσις πλήρης ἐννοίας, πρὸς τὴν ὁποίαν οὐχὶ σπανίως καὶ ἡ πολιτικὴ ἐμπειρικὴ προσχωρεῖ ἀπὸ λόγων σχετικῶν πρὸς τὴν κατὰ τόπους καὶ καιροὺς διεξαγωγὴν τῆς. Ἀρμόζει νὰ ἐξετάσωμεν, ποῖα πρὸ πάντων ὠφελοῦνται ἐκ τῆς ἀξιώσεως ταύτης, οἱ μικροὶ ἢ οἱ μεγάλοι γαιοκτῆται;

Ὁ κ. Nordmann ὑπελόγισεν ἐσχάτως, ἐπὶ τοῦ ἐκκρεμοῦς ἐν Γερμανίᾳ ζητήματος τῆς τελωνιακῆς ἐπιβαρύνσεως τῶν ἀλλοδαπῶν γεωργικῶν προϊόντων, ὅτι, ὑποτιθεμένης τῆς ἐσοδείας

τῶν ἀγροτικῶν κτημάτων εἰς 10 τοῖς ο/ο, ἀνεῖναι ταῦτα μικροτέρας ἐκτάσεως τῶν 50 στρεμ., εἰς 30 τοῖς ο/ο ἄνω τῶν 200 στρεμ., εἰς 40 τοῖς ο/ο ἄνω τῶν 500 στρεμ. καὶ εἰς 50 τοῖς ο/ο ἄνω τῶν 1000 στρεμ., αὐξήσεις τελωνιακοῦ δασμοῦ κατὰ 6 μάρκα ἀνὰ 78 ὀκάδας (ὅπως ἐπιζητεῖται ἐν Γερμανίᾳ) παρέχει πρὸς ἕκαστον μὲν τῶν 4,043,238 μικρογαιοκτητῶν τῆς πρώτης κατηγορίας (—50 στρεμ.) ὠφέλειαν 3.38 μάρκων, πρὸς ἕκαστον δὲ τῶν 239,887 γαιοκτητῶν τῆς δευτέρας κατηγορίας (ἄνω τῶν 200 στρεμ.) ὠφέλειαν 262.41 μάρκων, πρὸς ἕκαστον δὲ τῶν 41,623 γαιοκτητῶν τῆς τρίτης κατηγορίας (ἄνω τῶν 500 στρεμ.) ὠφέλειαν 728.37 μάρκων, πρὸς ἕκαστον δὲ τῶν 24,991 μεγαλογαιοκτητῶν τῆς τελευταίας κατηγορίας (ἄνω τῶν 1000 στρεμ.) ὠφέλειαν 4,753.87 μάρκων! Οἱ τονίζοντες λοιπὸν τὸ ζήτημα τῆς τελωνιακῆς ἐπιβαρύνσεως τῶν γεωργικῶν προϊόντων τῆς ἀλλοδαπῆς δὲν εἶναι οἱ ὠφελοῦμενοι τὰ 3 μάρκα, ἀλλ' οἱ ὠφελοῦμενοι τὰ 4,753, δὲν εἶναι οἱ μεγάλοι τῶν παραγωγῶν ἀριθμοὶ (4,043,238), ἀλλ' οἱ ὀλίγοι 24,991 τῶν μεγάλων γαιοκτησιῶν κληροί. Ἡ παρατήρησις κέκτηται ἰδιαιτέραν σημασίαν διὰ τοὺς θέλοντας νὰ γνωρίζωσιν ἀκριβῶς πόθεν εἰς τοιαῦτα ζητήματα φυσῶς ὁ ἄνεμος.

Ὁ καταμερισμὸς τῶν γεωργικῶν ἐν Γερμανίᾳ καλλιεργειῶν ὑπῆρξεν ἀντικειμένον εἰδικῶν ἐρευνῶν τοῦ κ. Scheel. Ἀναβιβάζων οὗτος τὸ σύνολον αὐτῶν εἰς 401,786,810 στρέμματα, εὑρεν ὅτι διαιροῦνται εἰς 5,276,344 γεωργικὰς ἐπιχειρήσεις, τὰς ὁποίας διήρσε εἰς 14 κατηγορίας: 1) μέχρι 200 τετραγωνικῶν μέτρων, 66,143 ἐπιχειρήσεις, 2) μέχρις $1\frac{1}{2}$ στρέμματος 195,298 ἐπιχ. 3) μέχρι 2 στρεμ. 656,493 ἐπιχ. 4) μέχρι 10 στρεμ. 1,405,682 ἐπιχ. 5) μέχρις 20 στρεμ. 738,515 ἐπιχ. 6) μέχρι 50 στρεμ. 981,467 ἐπιχ. 7) μέχρις 100 στρεμ. 554,174 ἐπιχ. 8) μέχρι 200 στρεμ. 372,431 ἐπιχ. 9) μέχρι 500 στρεμ. 239,887 ἐπιχ. 10) μέχρι 1000 στρεμ. 41,263 ἐπιχ. 11) μέχρι 2,000 στρεμ. 11,033 ἐπιχ. 12) μέχρι 5,000 στρεμ. 9,814 ἐπιχ. 13) μέχρι 10,000 στρεμ. 3,629 ἐπιχ. καὶ 14) ἄνω τῶν 10,000 στρεμ. 515 ἐπιχ. Ἐν γένει ἐν τῇ γερμανικῇ γεωργίᾳ ὑπάρχουσι α') 2,323,616

ἐπιχειρήσεις ἐκτάσεως μικροτέρας τῶν 10 στρεμμάτων, ἀποτελοῦσαι γενικὴν ἔκτασιν 9,232,060 στρεμ. ἐξ ὧν 7,779,580 διὰ τὴν γεωργίαν, β') 2,274,090 ἐπιχειρήσεις ἐκτάσεως 10—100 στρεμμάτων, ἀποτελοῦσαι γενικὴν ἔκτασιν 98,500,340 στρεμ. ἐξ ὧν 81,461,300 διὰ τὴν γεωργίαν, γ') 653,941 ἐπιχειρήσεις ἐκτάσεως 100—1000 στρεμμάτων, ἀποτελοῦσαι γενικὴν ἔκτασιν 191,265,000 στρεμ. ἐξ ὧν 151,596,210 διὰ τὴν γεωργίαν καὶ δ') 24,191 ἐπιχειρήσεις ἐκτάσεως ἄνω τῶν 1000 στρεμ. ἀποτελοῦσαι γενικὴν ἔκτασιν 102,781,410 στρεμ. ἐξ ὧν 77,861,630 διὰ τὴν γεωργίαν. Ἐπομένως ἡ μεγάλη καλλιέργεια ἀποτελεῖ τὸ τέταρτον, ἡ μέση ὀλιγώτερον κατὰ τι τοῦ ἡμίσεος, ἡ μικρὰ τὸ τέταρτον. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐλαχίστην καλλιέργειαν, τὴν ἐνασχολοῦσαν ἔκτασιν γῆς μικροτέραν τῶν 2 στρεμμάτων, μόλις ἀποτελεῖ αὕτη 1,060,000 στρεμ. ἦτοι $1/379$ τῆς ὅλης ἐκτάσεως τῶν γεωργικῶν τῆς Γερμανίας ἐπιχειρήσεων.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς ὑπὸ μισθωτῶν, εἶναι ἄξιον παρατηρήσεως ἐν Γερμανίᾳ, ὅτι προπορεύονται αἱ ἐλάχισται γαιοκτησίαι, ἔπονται αἱ μέγισται, μεθ' ἧς αἱ μικραὶ καὶ εἰς τὸ τέλος αἱ μέτρια. Τοιοῦτοτρόπως καλλιεργοῦνται διὰ μισθωτῶν, ἐπὶ μὲν τῶν ἐχουσῶν ἔκτασιν μικροτέραν τῶν 10 στρεμμάτων, 3,090,330 στρέμματα ἦτοι 33 τοῖς ο/ο, ἐπὶ δὲ τῶν ἐχουσῶν ἔκτασιν ἄνω τῶν 1000 στρεμ. 23,011,270 στρέμ. ἦτοι 22.4 τοῖς ο/ο, ἐπὶ δὲ τῶν ἐχουσῶν ἔκτασιν 10—100 στρεμ. 1,286,740 στρέμματα ἦτοι 13.1 τοῖς ο/ο, ἐπὶ δὲ τῶν ἐχουσῶν ἔκτασιν 100—1000 στρεμ. 12,761,960 στρέμματα ἦτοι 6.3 τοῖς ο/ο.

Ἐπολογισθείσης ἰδιαιτέρως τῆς κτηνοτροφίας ἐπὶ τῶν διαφόρου ἐκτάσεως γεωργικῶν ἐπιχειρήσεων, ἀνὰ πᾶσαν χιλιάδα στρεμμάτων ἐβεβαιώθησαν ἐπὶ μὲν τῶν ἐχουσῶν ἔκτασιν μικροτέραν τῶν 10 στρεμμάτων 2.3 ἵπποι, 83.4 βόες, 59.3 πρόβατα, 208.4 ἀρνία καὶ 172.2 χοῖροι, ἐπὶ δὲ τῶν ἐχουσῶν ἔκτασιν 10—100 στρεμμάτων 7.9 ἵπποι, 75.9 βόες, 24.2 πρόβατα, 8.5 ἀρνία καὶ 43.5 χοῖροι, ἐπὶ δὲ τῶν ἐχουσῶν ἔκτασιν 100—1000 στρεμμάτων 12.3 ἵπποι, 46.8 βόες, 47.7

προβάτα, 0.9 άρνία και 20.3 χοίροι, επί δέξτων έχουσών έκτασιν άνω των 1000 στρεμμάτων 7.5 ίπποι, 19.7 βόες, 147.1 πρόβατα, 0.1 άρνία και 6.2 χοίροι. Οί μεγαλύτεροι αριθμοί των ίππων άνήκουσιν εις τās μέσας καλλιεργείας, των βοών, άρνίων και χοίρων εις τās μικράς καλλιεργείας και των προβάτων εις τās μεγάλας καλλιεργείας.

Υπολογιζομένης κατά μέσον όρον τής αξίας του ίππου εις 177 μάρα, του βοός εις 195 μάρ., του προβάτου εις 16, του άρνίου εις 15 και του χοίρου εις 52, ή αξία των κτηνών, καθ' έκάστην δεκάδα στρεμμάτων, διαμοιράζεται ως εξής: 304 μάρα εις τās μέχρι 10 στρεμμάτων γεωργικάς επιχειρήσεις, 213 μάρ. εις τās έχούσας έκτασιν 10—100 στρεμ., 168 μάρ. εις τās έχούσας έκτασιν 100—1000 στρεμ. και 101 μάρ. εις τās έχούσας έκτασιν άνω των 1000 στρεμ. Η μεγαλύτερα λοιπόν αξία κεφαλαίου κτηνών άπκντᾶται άνκλόγως εις τās μικράς επιχειρήσεις, και ή μικροτέρα εις τās μεγάλας. Όσον άφορᾷ τήν άπόλυτον έν τούτοις αξίαν του κεφαλαίου των κτηνών, αί μέσαι γεωργικάί επιχειρήσεις, αί έχουσαι έκτασιν 100—1000 στρεμ., άντιπροσωπεύουσι 2,549,401 μάρα, κατόπιν έρχονται αί μικραί μετά 1,738,246 μάρων, αί μεγάλαι μετά 788,271 μάρ. και τελευταίαι αί ελάχισται μετά 236,348 μάρ.

Τό μέγεθος λοιπόν τής κτηνοτροφίας δέν έξαρτᾶται άπόλυτως έκ του μεγέθους τής γαιοκτησίας και ή ελάχιστη καλλιέργεια είναι εις ύπερβολήν μικρά, ίνα προσαρμσθη προς τούς άναγκάιους κτηνοτροφικούς όρους. Aurea mediocritas.

ΤΟ ΔΙΚΑΙΟΝ ΩΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΠΑΡΑΓΩΝ

Η των ύπηρετων τής πολιτείας καθόλου, έπομένως και ή των δικαστικών, έργασία κατατάσσεται εις τήν κατηγορίαν των μη παραγωγικών, κατά τās θεωρίας περι παραγωγής και αξιών του Άδάμ Σμήθ, και τής Άγγλικής έν γένει σχολής,

κατ' άντίθεσιν προς τούς εύρίσκοντας τό προϊόν αύτης εις ήν έξασφκλίζει έννομον τάξιν. Άλλ' ή θεωρητική αύτη διαμάχη ούδέν παρακωλύει, ίνα γενικώς άναγνωρίζηται και ή ύπηρεσία αύτη χρήσιμος, όταν περιορίζηται εις τό άπόλυτως άναγκαϊον μέτρον, έν φ' πάσα ύπέρθασις αύτου δικαίως καταδικάζεται ως άσώτευσις του μέλιτος των εργατίδων μελισσών προς συντήρησιν κηφήνων. Και πάλιν ή άπόλυτος χρησιμότης τής πολιτικής άρχής δέν είναι άποχρών λόγος άδιαφορίας τής πολιτείας, ως προς τό πρόσφορον τής κειμένης νομοθεσίας, ήν οί λειτουργοί αύτης πρόκειται νά εφαρμόσωσι, τὰ δέ εύάρεστα ή μη οικονομικά άποτελέσματα εισί τὰ άπεικονίζοντα πιστώσ τόν βαθμόν τής έπιτυχίας του νομοθέτου, ως και τὰ πρώτα καταγγέλλοντα τήν άποτυχίαν του. Βεβαίως οιαδήποτε έννομος τάξις είναι προτιμωτέρα τής άναρχίας, αλλά τόυτο δέν άπαλλάσσει τήν πολιτείαν τής ύποχρέωσης του περιοκοπείν έπιμελώς τās έλλείψεις της, και διορθούν έκάστοτε αύτάς. Ούτος είναι ό νόμος τής προόδου, ή φωνή τής κοινής συνειδήσεως, καθισταμένης όσημέραι άνθρωπινότερας, τήν δύναμιν τής όποιίας άπεθανάτισεν έν Ιώμη τό περίφημον του Πρακίτωρος έδικτον. Παρ' ήμίν όμως ή άστυκή νομοθεσία άπέκτησε, φαίνεται, τήν ισόθεον παπικήν χάριν του θεωρεΐσθαι άναμάρτητος, και ούδεις τολμᾷ νά κινήση και αύτά τὰ παρὰ πάντων άναγνωριζόμενα ως κακώς κείμενα.

Δέν πρόκειται νά εισέλθωμεν ένταύθα εις τό εύρύ του ιδίως άστυκού νόμου πεδίο, ένθα πλειΐστα και σπουδαιότατα ζητήματα, σχετικὰ προς τήν παραγωγήν και διανομήν του πλούτου, εισίν έγκατεσπαρμένα. Τό μέρος τουτο του δικαίου, ύπό τήν άποκαλυπτικήν σφραγίδα του ρωμαϊκού νόμου κεκλεισμένον, δέν γνωρίζομεν πότε θα έπιτρέψη τήν είσοδον βεβήλου ποδός, πλην είναι βέβαιον, βεβαιότατον, ότι ή ένεστώσα θέσις του ήμιστι έξυπηρετεί τὰ οικονομικά τής χώρας συμφέροντα. Δύνανται νά πκριστώσιν, όσον θέλουσι, τό ρωμαϊκόν δίκαιον ως πηγην άνεξάντλητον σοφίας και πρακτικωτάτων περι δικαίου γνώσεων, ό εύρύς ούτος ώκεανός είναι ούχ ήττον πλήρης ύφάλων διά τούς ύποχρεωμένους νά παραπλέωσι τās

ἀγνώστους ἀκτάς του. Περὶ τούτου ἔδει νὰ πείσῃ ἡμᾶς, εἰ μὴ τι ἄλλο, τὸ παράδειγμα ὄλων τῶν πεπολιτισμένων τῆς Ἑυρώπης λαῶν, οἵτινες, ὡς πρώτην ἀρετὴν πάσης νομοθεσίας δικαίως θεωροῦντες τὴν διὰ κειμένου ἀσφαλοῦς, καὶ τοῖς πᾶσι προσιτοῦ, διάδοσίν τῆς πρὸ πολλοῦ ἐξῆλθον τοῦ μεγαλοπρεποῦς ρωμαϊκοῦ μεγάρου, ἀρκεσθέντες ἕκαστος εἰς τὴν ἰδίαν του οἰκίαν, ἣν διὰ τὰς χρεῖας των ὑποδόμησαν, ὅσον καὶ ἂν ἦναι εὐτελεστέρα ἐκείνου. Ἀλλὰ περὶ τούτου, ὡς εἴπομεν, δὲν πρόκειται. Ἡ μικρὰ αὕτη μελέτη ἔχει ἀξιώσεις πολὺ μετριωτέρας, ἀνάγεται δηλ. εἰς πρακτικὰ τινὰ δικονομικὰ ζητήματα, καὶ μάλιστα περιορίζεται εἰς μικρὸν τῆς δικονομίας μέλος, ἦτοι τὸ ἀφορῶν τὴν ἀναγκαστικὴν τῆς τοῦ ὀφειλέτου περιουσίας ἐκποίησιν.

Λαμβάνω τὸν ὀρισμὸν τοῦ δικαίου τοιοῦτον ὅσον τὸν δίδει ὁ πρῦτανος τῆς παρ' ἡμῖν ἐπιστήμης του κ. Καλλιγᾶς· εἶναι, λέγει, ἡ κοινὴ τῶν πολιτῶν θέλησις, ὑποτάσσουσα τὰς ἀτομικὰς θελήσεις εἰς ἀρμονίαν, ἵνα κατασταθῇ ἡ ἐλευθερία αὐτῶν πραγματικὴ, — καὶ δι' αὐτοῦ ἐξετάζων τὸ περὶ ἀπαλλαγῶν ἀπὸ τῆς ἀναγκαστικῆς κατασχέσεως ἄρθρον τῆς πολιτικῆς δικονομίας, εὐκόλως εὐρίσκω ὅτι τοῦτο δὲν εἶναι τόσον καθαρὸς χρυσός, ὅσον ἠδύνατό τις ἐκ πρώτης ὄψεως νὰ ὑποθέσῃ, καθόσον ἐν τῇ ἐφαρμογῇ του βλέπω πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου ἐν τῷ ἐσχάτῳ τῆς πενίης ὀρίῳ, ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ αὐτῇ καὶ ἀδυναμίᾳ πρὸς ἐργασίαν, οἰκογενειόρῃν τέως αὐτάρκη καὶ καθ' ὅλα ἐντιμον. Τί λοιπὸν συνέβη, πῶς ἡ κοινωνία ἀπεσκυβάλισε τὸ χρῆσιμον τοῦτο μέλος τῆς; Τὸ μόνον σφάλμα του ὑπῆρξεν, ὅτι δὲν ὑπελόγησεν ὀρθῶς τοῦ ἐντόκου δανείου τὰ ἀποτελέσματα, καὶ συνῆψε τοιοῦτο πρὸς ἀνακαίνισιν τοῦ πατρικοῦ του οἴκου. Παρερχομένων τῶν ἐνικυτῶν, ἀνεγνώρισεν ὅτι ἀνακαίνισις οἰκίας μὲ ξένα κεφάλαια εἶναι τι ἐμπρησμοῦ χεῖρον. Ἀλλ' ἦτο ἀργά, ἡ κοινωνία ἔχει τοὺς νόμους τῆς· ἄνθρωπος ἔπεσεν εἰς τὴν θάλασσαν, κατὰ τὸν Οὐγγῶ, ἀλλὰ τί πρὸς τοῦτο; τὸ κοινωνικὸν πλοῖον οὐροδρομεῖ, ἀδιεφοροῦν διὰ τὴν ἀγωνίαν τοῦ πνιγομένου. Τέλος ἡ εἰμαρμένη στιγμή ἐπῆλθε, οὐ μόνον δὲ ἡ οἰκία, ἀλλὰ καὶ ἡ λοιπὴ περιουσία τοῦ ὀφειλέτου ἐπω-

λήθησαν ἀναγκαστικῶς, καὶ ἰδοὺ οὗτος εἰς τὰς ὁδοὺς ἀκριβῶς, φέρων εἰς τοὺς ὤμους τὸ ἔλεος τοῦ ἡμετέρου νομοθέτου τὰ ἀναγκαῖα ἱμάτια καὶ στρώματα, καὶ ζωοτροφίαν ὀκτῶ ἡμερῶν! Ἐν τῇ εἰκόνι ταύτῃ πραγματοποιεῖται ἄρα γε ἡ ἐναρμόνιος ὑποταγὴ τῶν ἀτομικῶν θελήσεων, χάριν τῆς ἀληθοῦς των ἐλευθερίας; Ἡ δικαιοσύνη ἐχορήγησεν οὕτω πῶς τὴν συμβολὴν τῆς εἰς τὴν οἰκονομικὴν πρόοδον τῆς χώρας; Ἰδοὺ τοῦ ζητήματος ὁ κόμβος.

Ὁ ἀναγκινώσκων τὸ ἀληθῶς δρακόντειον τοῦτο ἄρθρον ἄγεται εὐθύς εἰς τὸ φυσικώτατον ἐρώτημα: «καὶ τί θέλετε νὰ τὰς κάμῃ τὰς τροφὰς αὐτὰς καὶ τὰ στρώματα ὁ ἀτυχὴς ἄνθρωπος, ποῦ νὰ τὰ ἀποθέσῃ; Ἡ κοινωνία δὲν κρατεῖ δωρεὰν ἀνοικτάς τὰς οἰκίας τῆς διὰ τοὺς δυστυχεῖς, ἐπομένως οὔτε δι' αὐτόν, ἄλλως δὲν θὰ ἔσπευδε νὰ τὸν ἐξώσῃ τῆς ἰδικῆς του. Δότε λοιπὸν αὐτῷ ὀλίγην στέγην, στέγην προσωρινὴν ἀφήσατε αὐτῷ μίαν σανίδα ἐκ τοῦ ναυαγίου του, ὀλίγα χρήματα διὰ τὸ ἐνοίκιον μιᾶς ἐξαμηνίας, ἔστω μιᾶς τριμηνίας, ἵνα κατ' αὐτὴν δυνηθῇ νὰ συνέλθῃ ἐκ τῆς πληξάσης αὐτὸν συμφορᾶς. Ἀλλ' ἄλλως ἔδοξε τῷ νομοθέτῃ. Ἐχων οὗτος ἀντιμέτωπον τὴν προσωπικὴν ὑπαρξίν τοῦ ὀφειλέτου καὶ τὸ βαλάντιον τοῦ δανειστοῦ, ἐπροτίμησε τὸ δεύτερον, ἐθυσίασε τουτέστι τὴν εὐγενεστέραν ἀρχήν, καίτοι ὁ ἴδιος ἀναγνωρίσας, ὅτι ἡ ἀρχὴ τῆς ικανοποιήσεως τοῦ δανειστοῦ δὲν ἔχει ἀξίαν ἀπόλυτον. Μήπως καὶ τὰ στρώματα καὶ αἱ τροφαί, ἢ τὰ ἐργαλεῖα τοῦ τεχνίτου, καὶ ὁ βοῦς τοῦ γεωργοῦ, ἅτινα ἐξήρесе τῆς κατασχέσεως, δὲν ἐλαττοῦσιν ἐπίσης τὸ βαλάντιον τοῦ δανειστοῦ; Ὅτι δὲ ἡ προσωπικότης τοῦ ὀφειλέτου ἀσπλάγγχως ἐθυσιάσθη, ὅτι ἤχθη οὗτος εἰς ἀδυναμίαν πρὸς ἀνάκτησιν τῆς προτέρας του θέσεως διὰ τῆς ἐργασίας, ἐνὶ λόγῳ ὅτι ἡ ἐλευθερία, ἣν ἡ ἔννομος τάξις ὑπόσχεται, εἶναι δι' αὐτὸν χιμαιρική, δὲν δύναται τις σπουδαίως νὰ φιλονεικήσῃ, καθόσον ὁ ἀρνούμενος ταῦτα θὰ ἐκινδύνευε νὰ θεωρήσῃ καὶ τὸν ἐν μέσῳ πελάγει καταποντισμὸν τοῦ ναυαγοῦ ἀποτέλεσμα τῆς θελήσεώς του, ἀφ' οὗ εἶχε τὴν ἐλευθερίαν τῆς κινήσεως τῶν μελῶν αὐτοῦ, καὶ ἠδύνατο κολυμβῶν νὰ σωθῇ.

Τὸ δὲ οἰκονομικὸν ἀποτέλεσμα τῆς ἀπογυμνώσεως ταύτης τοῦ ὀφειλέτου εἶναι ἐξόφθαλμον. Τὸ κηχετικόν, τὸ ζώνενρον τοῦτο μέλος τῆς κοινωνίας θὰ μείνῃ εἰς τὸ ἐξῆς εἰς βάρος αὐτῆς. Θὰ ἀναγκασθῇ αὐτὴ νὰ τὸ θρέψῃ, διότι ὅλοι οἱ ζῶντες τρώγουσιν, ἀδιάφορον ἂν παράγωσιν ἢ ὄχι· ἦτο πρότερον εὐθαλῆς κλάδος, στολιζων τὸ κοινωνικὸν δένδρον μὲ τὰ φύλλα καὶ τοὺς καρπούς του, ἔγινεν ἤδη ὄζωδες ξύλον, ἀπορροροῦν εἰς μάτην χυμούς. Ἄλλ' οἱ ὄζοι οὗτοι δὲν κόπτονται προχειρῶς, μόνον ἐν τῇ προλήψει τοῦ σχηματισμοῦ των ἔγκειται τοῦ νομοθέτου ἡ ἀρετή. Τοῦτο ἀπέδειξεν, ὅτι ἠνόησε κάλλιον ὁ νομοθετήσας τὸν ἐμπορικὸν νόμον, διότι παρέσχεν εἰς τὸν πτωχεύσαντα τὸ δικαίωμα νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὴν δικαστικὴν ἀρχὴν νὰ τῷ χορηγήσῃ χρηματικὸν τι βοήθημα ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν του, τῆς μικρᾶς ἢ μεγάλης οἰκογενείας του, τοῦ ἀδόλου τῆς προαιρέσεώς του, κλπ. (ἀριθ. 530 παλ. ἐμπ. νόμου). Ποία διαφορὰ μεταξὺ τῆς ἐνασκήσεως τοῦ δικαίωματος τούτου τοῦ πτωχεύσαντος ἐμπόρου, ἀξιοπρεπῶς ζητοῦντος τὰ ἐφόδια τῆς ζωῆς, καὶ τοῦ τεμαχίου τοῦ ἄρτου, ὃν τὸ ἄρθρον 885 τῆς πολ. δικονομίας ρίπτει εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ πτωχεύσαντος μὴ ἐμπόρου; Καί, ἵνα μὴ τις ὑποθέσῃ ὅτι ἀνώτερός τις κοινωνικὸς ἢ οἰκονομικὸς λόγος συντρέχει ὑπὲρ τῆς ἐμπορικῆς τάξεως, ἰδοὺ παράδειγμα τῆς αὐτῆς εἰ μὴ μείζονος ἐπιεικειᾶς ὑπὲρ τῆς γεωργικῆς, διδόμενον ἡμῖν ἐκ τοῦ Νέου Κόσμου. Ἐκεῖ δηλαδὴ κατεχόμενοι ἐξ ἴσης φροντίδος εἰς προστασίαν τοῦ βαλαντίου τοῦ δανειστοῦ, καὶ τῆς προσωπικότητος τοῦ ὀφειλέτου, καθιέρωσαν τὸ λεγόμενον heimstalle, ἦτοι τὸ ἀνεκποίητον μέρος τῶν ἀγρῶν τοῦ γεωργοῦ, ὡς ἀναπορεύκτου κέντρου νέας ἀναπτύξεως αὐτοῦ, περιπεσόντος εἰς ἔνδειαν.

Ἄλλ' ὁ οἰκονομικὸς ὄλεθρος τοῦ ὀφειλέτου συντελεῖται ἰδίως διὰ τοῦ τρόπου, δι' οὗ ἐνεργεῖται παρ' ἡμῖν ἢ τῶν κατασχεθέντων κηχεύρωσις. Ἐνταῦθα δὲ δὲν πρόκειται πλέον περὶ ἐλλείψεως ἐπιεικειᾶς, ἀλλὰ διαπράσσεται καθαρὰ ἀδικία εἰς βάρος τοῦ βεβαρυμένου καὶ ἤδη δυστυχοῦντος, ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦ καταδιώκοντος δανειστοῦ. Τοῦτέστι τὸ ἀρχικὸν ἄρθρον 900 τῆς πολ. δικονομίας ὠριζεν, ὅτι μὴ διδομένης εὐλόγου τιμῆς κατὰ

τὴν ἡμέραν τοῦ πλειστηριασμοῦ, λαμβάνει τὸ πρᾶγμα ὁ δανειστής, κατὰ τὴν δι' ἐκτιμῆσεως ἀξίαν του· ἀλλὰ μετὰ διετίαν τὸ ἄρθρον ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ ἀπὸ 21 76ρίου 1836, καὶ ἤδη ἐν ἰσχύϊ βασιλικοῦ διατάγματος, καθ' ὃ τὸ πρᾶγμα κατακυροῦται τῷ ἐπισπεύδοντι εἰς ἣν τιμὴν ἤθελε προσδιορίσει οὗτος ἐν τῷ προγράμματι. Ἄλλ' εἶναι καθαρὰ ἄρνησις τῆς τοῦ δικαίου ἀρχῆς τοιαύτη πώλησις ἐπὶ τιμῆματι, ὅπερ ὁ ἀγοραστής ὀρίζει, εἶναι θυσία τοῦ ὀφειλέτου εἰς τὴν ἰδιοτέλειαν τοῦ δανειστοῦ, θυσία δυναμένη μάλιστα νὰ ἐπιφέρῃ, ἐν δεδομένη περιπτώσει, γενικωτέρας οἰκονομικᾶς καταστροφᾶς, καὶ νὰ συνταράξῃ ἐκ θεμελίων τὴν ἔννομον τάξιν. Οὐδεὶς θεαίως ἀγνοεῖ πόσον μειοῦται ἡ ἀξία τῶν κτημάτων ἐν τῇ πρώτῃ χρηματιστικῇ κρίσει, ἀλλ' ἐκτὸς τῶν τοιούτων κρίσεων ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι καθαρῶς κτηματικαί. Φαντασθῶμεν πρὸς στιγμὴν ὅτι, ὃ μὴ γένοιτο, ἔν καὶ μόνον φυλλοζηρικὸν κρούσμα ἐπαρουσιάσθη εἰς τὰς σταφιδαμπέλους ἡμῶν· οἱ κατεπτοημένοι δανεισταὶ θὰ θελήσωσι βεβαίως νὰ προβῶσιν εἰς εἰσπράξεις, ὁ πανικὸς φόβος, μεταδοτικὸς ὡς πάντοτε, θὰ κυριεύσῃ τὰς ψυχὰς ὄλων, οὐδεὶς θὰ θελήσῃ νὰ συνδέσῃ εἰς τὸ ἐξῆς τὴν τύχην του μετὰ τῶν εἰς θάνατον καταδεδικασμένων φυτειῶν, ἐπομένως ἡ ἀγοραία ἀξία των θὰ φθάσῃ τὸ μηδέν, ἢ ἐκεῖ πλησίον. Ἐφαρμόσατε τότε τὸν κρατοῦντα ἀπόλυτον πλειστηριασμόν, διὰ νὰ ἔχητε τὸ παράδοξον φαινόμενον ληστεύσεως, ἐνεργουμένης ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ἀρχῆς! Ἄλλαχού ἐν τούτοις δὲν ἀπογυμνοῦσιν οὕτως εὐκόλως τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλ' ἀκολουθοῦσι τὸ σύστημα τοῦ ἀρχικοῦ ἄρθρου 900, ὅπερ ἴσχυε καὶ ἐν Ἑπτανήσῳ μέχρι τῆς ἀφομοιώσεως. Ἐκεῖ μάλιστα τὸ σύστημα τοῦ ἀπολύτου πλειστηριασμοῦ, εἰσσχθὲν διὰ τοῦ κώδικος ἐν ἔτει 1841, καὶ δοκιμασθὲν, ἀπερρίφθη ὡς ἐπιβλαβές, καὶ ὁ νομοθέτης ἠναγκάσθη νὰ ἐπανέλθῃ μετὰ ὀκταετίαν (1849) εἰς τὸ πρὸ τοῦ κώδικος σύστημα, ἦτοι εἰς τὴν κατακύρωσιν τοῦ πράγματος εἰς τὸν ἐπισπεύδοντα ἐπὶ τιμῆματι κατὰ ἡ ἐλάσσονι τῆς γενομένης ἐκτιμῆσεως (quarto meno).

Τὸ σύστημα τοῦτο τῶν ἐλαττώσεων εἶναι σοφὸν μέτρον, εἰς ὃ καταφεύγει ὁ νομοθέτης ἐξ ἀνάγκης εἰς πρόληψιν μεγάλων

ἀδικιών. Τρόποντι ἡ κοινωνία δὲν δύναται, οὔτε πρέπει κατὰ κανόνα νὰ προστρέχη εἰς τὴν δι' ἐκτιμήσεως ἐξεύρεσιν τῶν ἀξιών, καὶ ἕκαστος καλῶς γνωρίζει, ὅτι τὸ πρᾶγμα του θὰ τῷ ἀποφέρῃ τὸ τίμημα, ὅπερ θὰ ἐπιτύχῃ ἐν τῇ ἀγορᾷ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς πωλήσεως, οὐχὶ τὴν πραγματικὴν ἀξίαν, ἐκείνην δηλ. τῆς παραγωγικῆς δαπάνης. Ἡ διὰ πλειστηριασμοῦ μάλιστα ἐκποίησις, ἅτε περιέχουσα βεβιασμένην τινὰ προσφορὰν, δίδει τίμημα συνήθως κατώτερον καὶ αὐτῆς τῆς ἀγοραίας ἀξίας, ἣν ζημίαν φέρει καὶ πρέπει νὰ φέρῃ ὁ ὀφειλέτης. Ἄλλ' ἐρωτᾶται : δὲν ὑπάρχει ἐνταῦθα ὄριόν τι, μέγεθός τι ζημίας, πρὸ τοῦ ὁποίου ὁ νομοθέτης ὀφείλει νὰ σταματήσῃ ; Ὑπάρχει βεβαίως, καὶ εἶναι ἡ περίπτωσις, καθ' ἣν ἡ εὐτέλεια τοῦ τιμήματος ἰσοῦται πρὸς παντελῆ ἔλλειψιν αὐτοῦ. Τότε ἀληθῶς ἔκτακτόν τι συμβαίνει, τὸ τεκμήριον περὶ ἀγοραίας ἀξίας καταπίπτει πρὸ τῆς πραγματικότητος, καὶ ἀγοραπωλησία δὲν ὑφίσταται, ἀλλὰ παρωδία αὐτῆς. Τὴν κανονικὴν εἰκόνα τῆς ἀγοραίας ἀξίας δύναται τις ἴσως νὰ παρατηρήσῃ ἐν τῷ γεωμετρικῷ σχήματι *ε.λ.λείψεως*, ἧς τὰς δύο ἐστίας ἀποτελοῦσιν αἱ παραγωγικαὶ δαπάναι, καὶ ἡ στιγμιαία προσφορὰ καὶ ζήτησις. Τὸ σχῆμα τοῦτο δὲν ἔχει ἀληθῶς τὴν συμμετρίαν τοῦ κύκλου, ἀλλὰ τὴν πλησιάζει τοσοῦτω μᾶλλον, ὅσῳ ὀλιγώτερον ἀπέχουσιν ἀλλήλων αἱ δύο αὐταὶ ἐστίαι· ἡ ἀπομάκρυνσίς των, αὐξουσα, καταστρέφει τὴν συμμετρίαν, τῆς ἐλλείψεως μεταβαλλομένης οὕτως εἰς *παραβολὴν* ἢ *ὑπερβολὴν*. Τοιαύτη τις ἀληθὴς ὑπερβολὴ καταντᾷ καὶ τὸ ἐν πλειστηριασμοῦ τίμημα, ἂν ὁ κατήφορος τῆς ὑποτιμήσεως ἀρεθῇ ἄφρακτος ὅλως, ὑπερβολὴ, εἰς ἣν μάλιστα ἤθελέ τις ἀναζητήσῃ τὸν ἕτερον τῶν παραγόντων, καὶ μάλιστα τὸν οὐσιωδέστερον, ἦτοι τὸν τῆς παραγωγικῆς δαπάνης, ἐξ ἧς ἡ ἀγοραία ἀντλεῖ, καὶ δέον νὰ ἀντλή τὸ ἑαυτῆς κύρος. Τοῦλάχιστον ἐπὶ ἐλλείψεως πάσης προσφορᾶς πρέπει τις ἀναγκαιῶς νὰ παραδεχθῇ, ὅτι αἱ περιστάσεις εἰσὶ τοιαῦται, ὥστε καθιστῶσιν ἀδύνατον τὴν μόρφωσιν ἀγοραίας ἀξίας, καθόσον εἶναι μεγάλη ἀπλότης νὰ παραδεχθῇ τις, ὅτι ὁ ἐπισπεύδων, διὰ τῆς τυπικῆς προσφορᾶς του, ἐπέτυχε καὶ ἀνεῦρε τὴν ἀληθῆ ἀγοραίαν ἀξίαν, καὶ διὰ

τοῦτο οὐδεὶς ἄλλος ἐπλειοδότησεν. Ἀναγκαστικὴ ἐκποίησις ἀφ' ἑνὸς καὶ ἀφ' ἑτέρου παντελῆς ἔλλειψις ἀγοραστῶν, ἀποτελοῦσι αὐτὸ τοῦτο ἀνωτέραν βίαν, ἣτις δέον νὰ ἀρεθῇ ἐκ τοῦ μέσου, τοσοῦτω μᾶλλον ὅσῳ καὶ εἰς τὴν ἐκουσίαν ἀγοραπωλησίαν ἐπιτρέπεται ἡ διάρρηξις, ἔνεκεν ὑπερόγκου βλάβης τοῦ πωλητοῦ. Ἄπασαι αἱ νεώτεραι νομοθεσίαι διετήρησαν τὸν τελευταῖον τοῦτον θεσμόν. Ἡ δὲ ἀπόπειρα πρὸς κατάργησίν του ἐν τῇ ἐπιτροπῇ τοῦ γαλλικοῦ κώδικος ἐχρησίμεισε μόνον, ἵνα ἀποδείξῃ μίαν ἐπὶ πλέον φορὰν τὴν ἀκαταμάχητον λογικὴν τοῦ πρώτου Ὑπάτου (Troplong, vente p. 788).

Τὸ λογικώτερον πρὸ τοιαύτης καταστασεως τῆς ἀγορᾶς θὰ ἦτο νὰ ἀναγκάζηται ὁ δανειστής νὰ ἀναμείνῃ, ὅπερ ἀλλαχοῦ ἐπέτυχον διὰ τῆς παρεμβάσεως τῆς δικαστικῆς ἀρχῆς, ἣτις, σταθμιζούσα τὰς περιστάσεις, ἐπιτρέπει τὴν ἀναγκαστικὴν ἐκποίησιν τῶν ἀκινήτων (Daloz, vente judiciaire ἐπὶ τοῦ ἄρθρου 570 τοῦ δανικοῦ κώδικος). Ἄλλ' ἔστω, δὲν εἶναι δίκαιον νὰ περιμένη, δὲν πρέπει νὰ ὑποχρεοῦται νὰ κρατῇ τὸ ἀκίνητον ἐπὶ ἐκτιμήσει· ἀλλὰ δὲν εἶναι τοῦλάχιστον ὀρθόν, δὲν ἀποτελεῖ τὴν στοιχειωδέστεραν δικαιοσύνην τὸ νὰ μὴ θεωρῆται ὀριστικὴ καὶ ἀμετάκλητος ἡ τοιαύτη εἰς τὴν πρώτην προσφορὰν κατακύρωσις ; Ὁ δανειστής ἀναντιρρήτως δὲν ἔλαβεν οὕτω πως ὅ,τι ἐδικαιοῦτο, ἔλαβεν ὅ,τι ἠθέλησεν· εἰσῆλθεν εἰς τὴν νομὴν τῆς περιουσίας τοῦ ὀφειλέτου του, διότι εἶχεν ἀπαίτησιν ληξιπρόθεσμον· ἔστω, ἅς τὴν κατέχη, ἀλλ' ἅς ἐπιτρέπεται εἰς τὸν ὀφειλέτην ἡ ἐντὸς προθεσμίας τινος ἀνάκτησις τῆς, διὰ τῆς καταβολῆς τοῦ χρέους. Τί δικαιότερον τούτου ; Μάλιστα οἱ πρακτικοὶ Ἄγγλοι θεωροῦσι, κατὰ κανόνα, ὡς ἱκανοποίησιν τοῦ δανειστοῦ τὴν τῆς νομῆς παραχώρησιν, ἂν διὰ τῶν καρπῶν ἐξοφλῆται τὸ χρέος ἐντὸς λογικοῦ χρόνου. Καὶ ὁ ὑμέτερος δὲ νομοθέτης ἐτράπη πρὸς τοιοῦτόν τι συνετὸν μέτρον (ἄρθρ. 954 ἐδ. 3 πολ. δικονομίας), ἀλλ' ἐσταμάτησεν εἰς τὸ μέσον τῆς ὁδοῦ, διότι, ἀντὶ νὰ ἀφίση, ὡς ὁ Ἄγγλος, εἰς τὴν κρίσιν τοῦ δικαστοῦ τὸν προσδιορισμὸν τοῦ χρονικοῦ τούτου διαστήματος, τὸ περιώρισεν εἰς ἕν ἔτος, καὶ οὕτως ἐματαίωσεν ὁ ἴδιος ἐν τῇ ἐφαρμογῇ τὴν ἀρχήν, ἣν ἔθηκεν.

Ἄλλ' ἐνταῦθα γεννᾶται τὸ ἐρώτημα, μήτοι ἄρα γε ἡ βλάβη, ἣν θέλομεν νὰ ἀποτρέψωμεν ἐξ ἑνὸς μέρους, ἐνσκήψῃ εἰς τὸν ὀφειλέτην ἄλλοθεν, ἥτοι δι' ἐλαττώσεως τῆς πίστωσης; Ἄν, λέγουσιν, ὁ δανειστής δὲν εἶναι βέβαιος, ὅτι θὰ λάβῃ ἕμέσως τὰ χρήματά του, ἢ τὸ πρᾶγμα τοῦ ὀφειλέτου εἰς τὴν τιμὴν τῆς προκίρεσεώς του, θὰ γίνῃ δυσκολώτερος εἰς τὴν χορήγησιν δανείων, καὶ ἰδοὺ οἱ ἐν ἀνάγκῃ ζημιούμενοι. Ἄλλὰ τίς μας βεβαίως ὅτι, ὑπὸ τοὺς ἐπαχθεστάτους τούτους ὄρους, αἱ συναλλαγαὶ δὲν θὰ παρακωλυθῶσιν καὶ ὡς ἐκ τοῦ προσώπου τῶν δανειζομένων; Ἄν εἶναι τόσον φοβερὸν διὰ τὸν δανειστήν τὸ νὰ ὑποχρεωθῇ νὰ λάβῃ τὸ πρᾶγμα εἰς τιμὴν κατὰ 10, 20, 40 ο/ο κατωτέρην τῆς πραγματικῆς του, τί νὰ εἴπωμεν περὶ τοῦ κινδύνου τῆς πλήρους ἀπωλείας τοῦ πράγματος, ὃν διατρέχει ὁ ὀφειλέτης; Ὁ ἐπιθυμῶν νὰ δανεισθῇ, ἐπὶ αὐξήσει τῆς περιουσίας του, δὲν δύναται ἄρα γε νὰ ἀποτραπῇ τοῦ δανείου, πρὸ τοῦ κινδύνου, ὃν διατρέχει, νὰ ἀπωλέσῃ ὅλως καὶ τὴν ὑπάρχουσαν; Ἄν ὑποστηρίξῃ τις τὸ ἀδύνατον τῶν διαταγμῶν τούτων, ὡς πρὸς τὸν δανειζόμενον, ὡς ἔχοντα ὕψωσθῃ ἀνάγκην νὰ ἐργασθῇ, διὰ τὸν ἴδιον λόγον εἶναι ὑποστηρικτέον τὸ ἀδύνατον καὶ διὰ τὸν δανειστήν, ἐπιθυμοῦντα πάντως νὰ χρησιμοποίησιν τὰ χρήματά του, ἢ ἄλλως, ἂν δηλαδὴ ἡ ἰσότης αὕτη δὲν ὑρίστανται, τότε, νῆ Δία, μένει αὐταπόδεικτος πλεόν ἡ ὀρθότης τῆς κοινωνιστικῆς ἀρχῆς περὶ τῆς τυραννίας τοῦ κεφαλαίου (la loi d'airain).

Τὸ συμπέρασμα ἡμῶν εἶναι, ὅτι ἐπὶ τοῦ κανονισμοῦ τοῦ δικαίου, ὡς καὶ ἐν πολλοῖς ἄλλοις, αἱ ἀπόλυτοι ἀρχαί, αἱ ἄκρατοι θεωρεῖται ἄγουσιν εἰς πλάνης, καὶ ἐντεῦθεν βλάβη οἰκονομικὴ ἐπέρχεται εἰς τὰς χώρας, ἐνθα τὸ σύστημα τοῦτο ἐπικρατεῖ. Ἡ κοινωνία δὲν εἶναι βεβαίως σχολεῖον ἠθικῆς, ὥστε νὰ ἀναγράφῃ ὡς νόμους τὰς ἠθικὰς ὑποχρεώσεις, ἀλλ' ἐπίσης δὲν εἶναι, ὡς ἀξιοῦσιν ἄλλοι, παλαιότερα ἐπικρατήσεως τῶν ἰσχυροτέρων, εἴτε κατὰ τὰς σωματικὰς δυνάμεις, εἴτε κατ' ἐκείνας τοῦ βλακηντίου. Ἡ θεωρία αὕτη τοῦ Herbert Spencer, καθ' ἣν ἀπαιτοῦνται θύματα εἰς προδικασμὸν τῶν ἰκανωτέρων ἀτόμων, ἐπομένως εἰς πρόοδον τῆς κοινωνίας, θὰ ἦτο ἡ προωρι-

σμένη ἴσως νὰ ὀδηγήσῃ εἰς τὰς μεγαλειτέρας ἀπογοητεύσεις, ἂν ἠκολουθεῖτο μέχρι τῶν ἀκροτάτων πορισμάτων της. Καὶ τοῦτο καλῶς ἐνόησαντες οἱ ἰθύνοντες τὰς τύχας τῆς πατρίδος τοῦ Ἄγγλου φιλοσόφου, ἐνεκαίνισαν ἐν τῇ πράξει σύστημα ὅλως διάφορον τῆς θεωρίας τοῦ συμπολίτου των, ἥτοι νομοθεσίαν συμπαιθέστερον πρὸς τοὺς ἀσθενεστέρους δικαιμένην. Ὅθεν φρονούμεν, ὅτι καιρὸς εἶναι νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν ὁδὸν ταύτην καὶ ἡ ἡμετέρα νομοθεσία, ἀποτριβούσα ἀφ' ἑαυτῆς πᾶν ὃ, τι φέρει τὸν τύπον θυσίας τοῦ ὀφειλέτου εἰς τὰ συμφέροντα τοῦ δανειστοῦ, καὶ τῆς προτιμήσεως ταύτης φέρει δυστυχῶς πολλὰ ἔγνη. Ἰδοὺ καθυστεροῦμεν εἰσέτι ὅλων τῶν πεπολιτισμένων λαῶν ὡς πρὸς τὰς κατὰ τῆς τοκογλυφίας διατάξεις, ἐν ᾧ τούναντίον διατηροῦμεν τὸν θεσμὸν τῆς προσωπικῆς κρατήσεως, καίτοι εὐτυχῶς μεταβεβλημένον εἰς ἐρείπιον μετὰ τὴν προκληθεῖσαν ἐσχάτως συζήτησιν, καὶ ἀναμένοντα μόνον τὸν τελευταῖον κύπον. Εἴθε ἐν τῇ καταπτώσει του νὰ συμπαρασύρῃ καὶ ἄλλας διατάξεις, ὡς ἐκεῖνας, ἃς ἐν παραδείγματι ἀνελύσαμεν. Ὁ οἰκονομικὸς προδικασμὸς τῆς χώρας δὲν θὰ ζημιωθῇ ἐκ τούτου, τούναντίον σπουδαίως θὰ ἐξυπηρετηθῇ.

A. ΘΕΟΔΩΡΙΑΝΣ.

Η Δ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ

Εἰς τὰς ἐθνικὰς καὶ διεθνεῖς ἐκθέσεις, ὧν πρὸ ἑνὸς μηνὸς περίπου ἐγένοντο τὰ ἐγκαίνια ἐν διαφόροις πρωτευούσαις καὶ πόλεσι τῆς Εὐρώπης, ὡς ἐν Βαρκελώνῃ, ἐν Βονωνίᾳ, ἐν Μονάχῳ, ἐν Κοπεγχάγῃ, ἐν Βιέννῃ καὶ ἐν Βρυξέλλαις ἐσχάτως, προστεθῆσεται καὶ ἡ μετὰ δύο μῆνας ἀνοίγουσα τὰς πύλας της ἡμετέρα ἐθνικὴ ἐκθεσις. «Αἱ παραπλήσια ἑορταὶ τῆς ἐργασίας, ὡς πρὸ τίνος εἶπεν ὁ βασιλεὺς τοῦ Βελγίου κατὰ τὴν ἑναρξιν τῆς παγκοσμίου τῶν Βρυξέλλων ἐκθέσεως, εἰσὶ τοῦ παρόντος αἰῶνος.» Μ' ὅλον δὲ τὸν πολεμικὸν πυρετὸν, ὅστις πρὸ δύο ἐτῶν ἐπικρατεῖ ἐν Εὐρώπῃ, μεγάλαι καὶ μικραὶ ἐπικράτεια δὲν

παύουσι νὰ προσκαλῶσιν ἀλλήλας πρὸς τοὺς βιομηχανικούς, γεωργικούς καὶ καλλιτεχνικούς τούτους συναγωνισμούς, καθ' οὓς ἰσχυρότερος καὶ ἐνδοξότερος λαὸς εἶναι ἐκεῖνος, ὅστις δὲν ὀπισθοδρομεῖ, οὔτε ἐπὶ στιγμὴν παραμελεῖ τὴν πραγματοποίησιν τοῦ προορισμοῦ του ἐν τῷ κόσμῳ, ὅστις δὲν πίπτει καθ' ἐκάστην εἰς τὸ βάραθρον τοῦ μαρμασμοῦ, ἀλλ' ὅστις εὐδαίμωνεὶ ὑλικῶς καὶ ἐκπολιτίζεται, ὅστις αὐξάνει τοὺς παραγωγικούς του πόρους καὶ συντελεῖ εἰς τὴν ὑπὸ κρίσεως ὅρου ἐξασφάλισιν τοῦ μέλλοντος τῶν γεωργικῶν κλάσεων.

Ἡ ἑλληνικὴ ἐκθεσις τῆς Δ' Ὀλυμπιάδος συμπέπτουσα μετὰ τῶν ἐγκαινίων τοῦ Ζαππείου μεγάρου καὶ μετὰ τῶν τελετῶν ἐπὶ τῇ εἰκοσιπενταετηρίδι τοῦ βασιλέως τῆς Ἑλλάδος, βεβαίως θὰ ἐλκύσῃ ἐν Ἀθήναις πάντας τοὺς ἐνδιαφερομένους περὶ τῆς προόδου τῆς πατρίδος, ὅπως διὰ τῆς ἰδίας ἐκτιμήσεώς των πιστώσῃ τὰς γενομένας ἄχρι σήμερον προόδους, καθὼς καὶ ἐκεῖνος, ὃς ἐκ τῶν γνωστῶν τούτων δέον νὰ ἀναμένῃ τις ἐν τῷ μέλλοντι. Τὸ γεγονός μάλιστα τοῦτο δὲν δύναται παρὰ νὰ ἔχῃ σπουδαιότητα σημασίαν, διότι εἰς τὴν ἐκθεσιν ταύτην δὲν θὰ προσέλθῃσι μόνον οἱ ἐν τῇ ἡμεδαπῇ Ἕλληνας, ἀλλὰ θὰ τρέξῃσι καὶ τὰ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ τῆδε κάκεισε διεσπαρμένα τέκνα τῆς Ἑλλάδος, ἅτινα μὲ πάλλουςαν καρδίαν, πλέον παντὸς ἄλλου, θὰ ζητήσωσι νὰ πληροφορηθῶσιν, ἐὰν τὰ περὶ εὐμερίας καὶ τῶν πολλαπλῶν προόδων τῆς χώρας διαδιδόμενα εἰσὶν ὄντως ἀληθῆ. Θὰ σπεύσωσιν ἀκόμη καὶ ἀλλοδαποὶ πολλοί, εἴτε ἐξ ἐνδιαφέροντος, εἴτε ἐκ περιεργείας, ὅπως βεβαιώθῃσιν ἐὰν πραγματικῶς βαδιζόμεν καὶ ἡμεῖς ἐπὶ τὰ ἔχνη ἐκείνων, οἵτινες πρωταγωνιστοῦσιν ἐν τῇ Δύσει.

Ἐνταῦθεν πασιδῆλον καθίσταται ὅποῖαν σημαντικὴν ἐπιρροὴν δύναται νὰ ἔχῃσι τὰ νεώτερα ταῦτα Παναθηναῖα τῆς συγχρόνου Ἑλλάδος ἐπὶ τῆς ὑπολήψεως τοῦ ἔθνους καὶ ὁποίας ὠφελείας δύναται νὰ ἐπιφέρῃ εἰς τὸ μέλλον ἢ ἀπόδειξις ἐκείνη τοῦ διίσχυρισμοῦ, ὃν συνήθως προσάλλουσιν, ὅτι δυνάμεθα δηλαδὴ καὶ ἡμεῖς νὰ συγκραταλεχθῶμεν μετὰ τῶν μᾶλλον πεπολιτισμένων ἔθνων. Συνεπῶς, οὐδεμία ἀμφισβητικὴ ὑπάρχει, ὅτι τὸ κράτος ἔχει ἀπαραίτον καθῆκον νὰ προστατεύσῃ διὰ

τῆς ἀνωτάτης αὐτοῦ ἐποπτείας καὶ νὰ ἐμφυχώσῃ πάσαις δυνάμεσι τὸν εὐγενῆ τοῦτον συναγωνισμόν, τὴν εἰρηνικὴν ταύτην πάλην, ἐν ἣ ἡμέλλουσι νὰ ἐπιδειχθῶσιν εἰς τὸν κόσμον τὰ ἔργα δεκαετοῦς ὄλου βίου.

Ὅπως περιττὸν θὰ ἦτο νὰ ὑπεδείκνυέ τις ἐνταῦθα τὰ ποικίλα ἐκ τῶν ἐκθέσεων ἐπωφελῆ ἀποτελέσματα, διότι πασιδῆλον τυγχάνει, ὅτι διὰ τούτων τὰ προϊόντα ἐκάστου τόπου εὐκόλως γίνονται γνωστά, ὅτι οἱ παραγωγοὶ πλησιάζουσιν ἀλλήλους, συσχετίζονται, σπουδαίους τὰς πράξεις, τὰς ἰδιοτροπίας, τὰς ἀπαιτήσεις τέλος τῆς κοινωνίας, ἐν ἣ ἐμπορεύονται καὶ ἐργάζονται, ὡς καὶ ἐκεῖνος τῶν ἐξωτερικῶν καταναλωτῶν, ἔτι δέ, τὸ καὶ κυριώτερον, ἀνταλλάσσουσι τὰς ἰδέας των ἐν γένει ἐπὶ τῶν ὑποθέσεων των καὶ πολλὰς συναλλαγὰς ἐκ τοῦ προχείρου ἐπωφελῶς ποιοῦσιν. Ὅποσα ὡσαύτως ἐφευρέσεις δὲν ἐξῆλθον ἐκ τοῦ περιβάλλου τῶν ἐκπολιτιστικῶν τούτων ἰδρυμάτων, στέφουσαι πάντοτε τὴν κεφαλὴν ἐκείνων, οἵτινες ἠδυνήθησαν διὰ τῆς εὐφυΐας καὶ τῆς ἐργασίας νὰ προσφέρωσιν ἐνεκτιμήτους εἰς τὴν ἀνθρωπότητα ἐκδολεύσεις! Ὅποσα ἀκόμη διεθνή συνέδρια δὲν ἀπεφασίσθησαν, κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἐκθέσεων τούτων, λαμβάνοντα ἐντεῦθεν τὴν ἀφετηρίαν, ὅπως εἴτα συντελέσωσιν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν διεθνῶν δεσμῶν καὶ ἐθνικῶν συμφερόντων!

Αἱ ἐκθέσεις αὗται, εἴτε τακτικαὶ ἢ περιοδικαὶ ἦσαν, εἴτε διεθνεῖς ἢ μὴ ἐτύγχανον, ἀναγνωρισθεῖσαι ὡς οὐσιώδεις διὰ τὴν πρόοδον τῶν ἔθνων, ἔτι δ' ὡς ἐπωφελέσταται καὶ ἀπαραίτητοι διὰ τὴν τελειοποίησιν τῶν βιομηχανικῶν εἰδῶν, τῶν γεωργικῶν προϊόντων, τῶν ὠραίων καλουμένων τεχνῶν κλπ., ἀνάγονται εἰς τὸν κύκλον τῆς δικαιοδοσίας τῶν κυβερνήσεων, εἰς τὰς ὁποίας ἀνήκει ὁ διοργανισμὸς τῆς λειτουργίας των ἀπὸ ἀδρῶν τοῦ κράτους δαπανῶν. Δυστυχῶς παρ' ἡμῶν κυβερνητικαὶ φροντίδες οὐδέποτε πρὸς τοῦτο σπουδαίως καὶ ἀποτελεσματικῶς ἄχρι τοῦδε κατεβλήθησαν, ἢ δὲ ἀμέλεια πρὸς κανονικὴν κατὰ τριετίαν, ἢ κατὰ πενταετίαν τούλάχιστον (ἀφοῦ δὲν πρόκειται περὶ διεθνῶν ἢ παγκοσμίων ἐκθέσεων), λειτουργίαν τοιούτων ἐκπολιτιστικῶν συγκεντρώσεων ἐγένετο πολλῶν

βλαβῶν πρόξενος καὶ διὰ τὴν γεωργίαν καὶ διὰ τὴν βιομηχανίαν καὶ διὰ τὸ ἐμπόριον. Ἐκτὸς δὲ τούτου, τὰ προϊόντα τῶν ὠραίων τεχνῶν δὲν ἐφύτρωσαν ἀκόμη παρ' ἡμῖν καί, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤττον τυγχάνουσιν ἄγνωστα, μ' ὄλην τὴν παρά τῶν προγόνων ἡμῶν ἀφειδῶς σπαρείσαν σποράν, ἐξ ἧς τρίτοι μόνον ἄχρι τοῦδε ὠφελήθησαν. Τὰ πλεονεκτήματα τῆς λεπτότητος ἐν τῇ ἐκτελέσει καὶ θείου ταλάντου ἐν τῇ ἐκδηλώσει ἔργα, τὰ ἐπὶ μαρμαίρου διὰ τῆς γλυφίδος ἢ ἐπὶ τοῦ χάρτου διὰ τοῦ χρωστήρος παραγόμενα, καὶ τὰ ὅποια ἀπαντῶνται ἀλλαχοῦ κατὰ μέγιστον βαθμὸν διζδεδομένα, παρ' ἡμῖν σπανίζουσιν, ἢ μᾶλλον δὲν ὑπάρχουσι καὶ δὲν θὰ ὑπάρξωσιν, ἔνεκεν τῆς ἐλλείψεως τῶν ἐκθέσεων καὶ τῆς ἀκωνοστίου καὶ πρημεμελημένης αὐτῶν λειτουργίας. Ἐν τούτοις ἢ Ἑλλάς ἠδύνατο, πρὸ πάσης ἄλλης χώρας, νὰ παραγάγῃ τοὺς ἀρίστους τῶν καλλιτεχνῶν, ἔνεκεν τῆς φύσεως αὐτῆς καὶ τῆς ἀνατροφῆς τῶν κατοίκων τῆς ἐν μέσῳ τοσούτων λαμπρῶν ἀπεικονισμάτων τοῦ ἀρχαίου θαυμασίου τεχνικοῦ κόσμου ἐκεῖνου, ἔνεκεν τῆς ἐνδιακτικῆς αὐτῶν ἐν τῷ ἐδάφει τούτῳ τῷ κατ' ἐξοχὴν ταῖς ὠραίαις τέχναις καθιερωμένῳ καὶ τῷ βρῖθοντι ἀναριθμητῶν καὶ ἐκτάτων ὠραίων πρὸς ἀναπαράστασιν τοπειῶν, ἠδύνατο βεβαίως, διὰ καταλλήλου κυβερνητικῆς ὠθήσεως νὰ ἀναγεννήσῃ τὸν ἔρωτα τοῦτον πρὸς τὰς ὠραίας τέχναις, καὶ οὕτω βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον ἢ μικρὰ ὁμάλαξ τῶν νεωτέρων Ἀπελλῶν καὶ Φειδιῶν δὲν θὰ ἐβράδυνε νὰ σχηματισθῇ ἀφ' ἑαυτῆς, εἰς μόρφωσιν τοῦ καλλιτεχνικοῦ καὶ παρ' ἡμῖν αἰσθηματικῆς καὶ παραγωγῆς τῶν ἔργων ἐκεῖνων, ἅτινα δοξάζουσι τὰ ἔθνη καὶ περὶ ὧν εὐφρόμως ποιεῖται λόγον ἢ ἱστορίαν.

Ἔωστε διὰ τοὺς δυναμένους νὰ διῶδωσι τὸν ἀριθμὸν τῶν ποικίλων ὠρελιδῶν, ἃς αἱ ἐκθέσεις ἀπαρκατῆτως συνεπιφέρουσι, δὲν τυγχάνουσιν αὐταί, ὡς τινες διῆσχυρίσθησαν, ἀπλᾶ ἔορταί, διεθνεῖς ἢ ἐθνικαί, ἐν αἷς οἱ πολυτάλαντοι καὶ οἱ πλουτοκράται προσέρχονται, μὲ ἀνοικτὸν καὶ πλήρες τὸ θυλάκιον, πρὸς εὐθυμίαν ἢ ματαίαν ἐπίδειξιν, ἀλλ' εἰσὶ κέντρα πολιτισμοῦ, ἐξ ὧν διαχέονται ἀφθόμως αἱ οἰκονομικαὶ ὠφέλαιαι, ἐξ ὧν ἀπορρέουσι πολλάκις, ὡς εἶπομεν, πλεῖστα διὰ τὴν ἀνθρωπότητα

ἀγαθὰ, ὡς διὰ τῶν ἐφευρέσεων, καὶ δι' ὧν τέλος μορφοῦνται τὰ πρὸς τὰς ὠραίας τέχναις αἰσθηματικὰ, ἢ τελειοποιήσις τῶν ὁποίων συντελεῖ εἰς τὴν λάμπρυνσιν τῆς ἐθνικῆς δόξης. Ἡ σπουδαιότης δὲ αὕτη τῶν ἐκθέσεων περιλαμβάνει, ὡς δῆλον, τοσοῦτον μέγαν ἀριθμὸν γενικῶν συμφερόντων, συσχετιζομένων μετὰ τῆς γενικῆς προόδου καὶ εὐημερίας χώρας τινος, ὥστε εὐλόγως θεωρεῖται ἀναγκαία ἢ τοῦ κράτους ἐπιβάρυνσις διὰ τῶν εἰς τὴν λειτουργίαν αὐτῶν ἀφορώντων.

Αἱ κυβερνήσεις ὅμως παρ' ἡμῖν, ἐπὶ τῶν ἐφ' ἃ μὴ δεῖ κατατρίβουσαι συνήθως τὸν χρόνον, ἐπ' ὀλίγιστον, ἵνα μὴ εἴπωμεν ποσῶς, ἄχρι τοῦδε ἐφρόντισαν περὶ τῆς συστηματικῆς ἐκπληρώσεως τῶν σκοπῶν τῶν ἐκθέσεων τούτων, ἃς τινες προσφωῶς ἐθνικὰ κάτοπτρα ἀπεκάλεσαν. Εἰς ἐθνικοὺς εὐεργέτας οἱ κυβερνῆται ἡμῶν ἐπιτρέψαντες τὴν ἀνέγερσιν τοῦ Ζαππείου μεγάρου, περὶ οὐδενὸς ἄλλου ἐφρόντισαν κατὰ καιροῦς, εἰ μὴ περὶ τῆς διηνηκοῦς τροποποιήσεως τῶν σχεδίων τοῦ ἰδρύματος καὶ περὶ τῆς διαφυλάξεως τῶν κληροδοτημάτων, δι' ὧν οἱ μεγάλοι οὗτοι ἐθνικοὶ δωρηταὶ ἀδελφοὶ Ζάππαι ἐπρόοικισαν τὸ ἔργον των. Πάντα τὰ λοιπὰ ἀφέθησαν οἰονεὶ εἰς τὴν τύχην των. Οὔτε ὁ ὑπουργὸς τοῦ ἐμπορίου, οὔτε ὁ τῆς βιομηχανίας, οὔτε ὁ τῆς γεωργίας, οὔτε ὁ τῶν ὠραίων τεχνῶν ἀνέλαβε τὴν ἀνωτάτην φροντίδα τῆς ἐποπτείας, διὰ τὸν ἀπλούστατον λόγον ὅτι τοιαῦτα ὑπουργεῖα δὲν ὑπάρχουσι παρ' ἡμῖν. Καὶ διὰ μὲν τὰ ἄχρι τοῦδε γενόμενα ἄτοπα, ἄκαιρον ἤθελεν εἶσθαι νὰ γίνῃ ἐνταῦθα σήμερον λόγος, ἀλλὰ διὰ τὴν μετ' οὐ πολὺ μέλλουσιν νὰ ἀνοίξῃ τὰς πύλας τῆς Δ' Ὀλυμπιάδα, διὰ τὸ κάτοπτρον τοῦτο τῶν σημερινῶν τοῦ ἔθνους παραγωγικῶν δυναμῶν, ὅπερ ἐντὸς ὀλίγου ἀκόμη θὰ ἐκτεθῇ εἰς τὰ ὄμματα παντὸς τοῦ κόσμου, δὲν πρέπει νὰ τηρῆται παρὰ τῶν δυναμένων νὰ διαμαρτυρηθῶσιν ἡ σιγὴ καὶ νὰ φαίνωνται οὗτοι ἐπικροτοῦντες εἰς τὴν κυβερνητικὴν πρὸ ἡμῶν καθ' ἑκάστην ἐπαυξάνουσαν ἀβελτηρίαν. Εἶναι βεβαίως λυπηρότατον νὰ βλέπῃ τις ἄλλα κράτη, δαπανῶντα πολλὰ ἑκατομμύρια διὰ τὰς ἐκθέσεις των, τὴν δὲ Ἑλλάδα ζητοῦσαν διὰ τῶν 150,000 δρ., ἃς τὸ κληροδότημα τῶν Ε. καὶ Κ. Ζάππα χορηγεῖ, νὰ διοργανίξῃ

τὰ νεώτερα Παναθηναϊα τῆς σημερινῆς τῆς προόδου! Βεβαίως εὐτύχημα δέον νὰ θεωρηθῆ, ὅτι πλεῖστοι πλούσιοι ὁμογενεῖς ὤρισαν διάφορα χιλιοδραχμα ἢ καὶ ἀνώτερα τούτων βραβεῖα, οὕτω δὲ ἐλπίς ὑπάρχει ὅτι ἐλλείψεις τινές, ὅσον ἀφορᾷ τὸ ζήτημα τῶν βραβείων, θὰ πληρωθῶσι κατ' εὐχὴν. Ἀλλὰ πῶς εἶναι δυνατόν νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι διὰ τῶν ἑκατὸν ἐκείνων καὶ πενήκοντα χιλιάδων δραχμῶν εἶναι δυνατόν νὰ λειτουργήσῃ εὐπροσώπως ἔκθεσις, ἔστω καὶ τοιαύτη οἷα ἡ ἡμετέρα; Διὰ τὴν ἐν Παρισίοις, κατὰ τὸν ἐρχόμενον μᾶλλον ἀρχομένην, δαπανῶνται πενήκοντα περίπου ἑκατομμύρια, καὶ πάντα τὰ κράτη, ὅσα θὰ λάθωσιν ἐπισήμως μέρος, ἐψήφισαν εἰς τοὺς προϋπολογισμοὺς των δι' αὐτὴν πολλὰς ἑκατοντάδας χιλιάδας φράγκων, ἀλλὰ διὰ τὴν Ἑλλάδα, τὴν κατασπαταλήσασαν τοσαύτας ἑκατοντάδας ἑκατομμυρίων, οὐδὲ ἐν κοινῷ ἐψήφισθη ἐν τῷ προϋπολογισμῷ τῆς παρὰ τῶν ἀξιούντων νὰ διευθύνωσι τὰς τύχας τῆς. Ὑποθέτουσιν ἴσως οὗτοι, ὅτι αἱ ἐθνικαὶ ἰδέαι δὲν δύνανται νὰ ἐξυπηρετηθῶσι δι' εἰρηνικῶν ἔργων, ἀλλὰ μόνον διὰ τῶν πολεμικῶν, ἄνευ ἀποτελέσματος, προπαρασκευῶν, καὶ ἀγνοοῦσι, φαίνεται, ὅτι διὰ τῶν μεγάλων τούτων βιομηχανικῶν ἔορτῶν τὰ ἔθνη δύνανται νὰ συντελέσωσιν ἐπιτυχῶς πρὸς ἐμφύχωσιν ὄλων τῶν κλάδων τῆς ἐθνικῆς ἐργασίας, ὅτι ἐξασκοῦσιν αὐταὶ συνεπῶς μεγίστην ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς λύσεως τῶν ὑφίστων οἰκονομικῶν ζητημάτων καὶ ὅτι ἀπόλυτος ἀνάγκη ὑπάρχει νὰ μὴ παραμελῶνται τὰ κατὰ ταύτας, ἀλλὰ νὰ περιβάλλωνται διὰ τῆς προεπούσης λαμπρότητος καὶ μεγαλοπρεπειᾶς.

Ἐκεῖνο τὸ ὅποσον μέχρι τῆς σήμερον δὲν ἐγένετο, ἀδύνατον νὰ κατορθωθῆ μέχρι τῆς ἐπὶ θύραις εὐρισκομένης ἐποχῆς τῆς ἐνάρξεως τῆς Δ' Ὀλυμπιάδος, καὶ ἡ ἔκθεσις αὕτη κατὰ πᾶσαν πιθανότητα θέλει παρουσιασθῆ εἰς τὰ ἔμματα τοῦ κόσμου πολὺ ἰσχυρὴ μὲν ἐν μεγαλοπρεπειᾷ καὶ ἀφθονίᾳ τῶν γεωργικῶν, βιομηχανικῶν καὶ λοιπῶν τῆς τέχνης προϊόντων, παχύσαρκος δὲ ἐν ἐπιτροπείαις, ὑποεπιτροπείαις, ἐφορείαις καὶ τοῖς παραπλησίαις. Διὰ ταύτας δὲ ἀκριβῶς τὰς ἐλλείψεις νομίζομεν, ὅτι θὰ ἦτο ἀνεπλήρωτος τὴν ἐδῶ ἀποτυχίαν νὰ ἀνεπλήρωνεν ἡ εὐπροσωποτέρα τῆς Ἑλλάδος ἐν Παρισίοις παράστασις, κατὰ τὴν

παγκόσμιον τοῦ 1889 ἔκθεσιν, διὰ γενναίας τινός πρὸς τοῦτο κυβερνητικῆς ἐπιχορηγήσεως. Αἱ ἐκ τῆς ἐπιτυχῆς μάλιστα ἀντιπροσωπείας τῆς χώρας ἡμῶν ἐν Παρισίοις ὠφέλεια θὰ ὦσι ποικίλαι, χωρὶς νὰ παρουσιάσωσιν ἀνυπερβλήτους δυσκολίας ἡμῖν, ὡς ἐκ τῆς σχεδὸν συγχρόνου λειτουργίας τῆς ἡμετέρας ἐκθέσεως, καὶ ἡ Ἑλλὰς δύναται νὰ διαδόσῃ πικνυχτοῦ μέγα μέρος τῶν προϊόντων τῆς, εἴτε φυσικὰ εἰσὶ ταῦτα εἴτε τεχνικά, καὶ ἐξ ἐκείνων ἅτινα εὐτυχῶς τὸ κλίμα, τὸ ἔδαφος καὶ ἡ ἐθνικὴ ἰδιοφυΐα ἐπροίκισαν ἡμῖν διὰ τοῦ τίτλου τῆς εἰδικότητος.

Ἐκτὸς τῆς ἐξωτερικῆς καὶ ἐσωτερικῆς ἀσφαλείας τὰ κράτη, κατὰ τὴν οἰκονομολογικὴν ἐπιστήμην, ὀφείλουσιν, ἐν τῇ πραγματοποιήσει τοῦ σκοποῦ των, νὰ ἀνταναγκάζωσιν καὶ τὰ τῆς παροχῆς πάντων τῶν ἀναγκασιούτων ἐν γένει πρὸς ἐπέκτασιν τῆς προόδου. Ἡ πρόοδος ἔθνους τινος, εἴτε διανοητικὴ ἢ ἠθικὴ, εἴτε πραγματικὴ ἢ ὑλικὴ εἶναι αὕτη, δέον νὰ ἐνδικρῆρῃ ἰδιαιτέρως τὴν ἐν τοῖς πράγμασιν ἐκάστοτε κυβερνήσιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκει ἡ διεύθυνσις τῶν καταλληλοτέρων μέσων πρὸς τελικὴν τῆς προόδου ἐπίτευξιν. Ἐπειδὴ δὲ, ὡς παρεδέχθημεν, αἱ ἐκθέσεις προτίθενται, σὺν τοῖς ἄλλοις, καὶ τὴν διανοητικὴν καὶ ὑλικὴν τοῦ ἔθνους ἀνάπτυξιν καὶ πρόοδον, φρονοῦμεν ὅτι ἡ ἐπέμβασις τῆς κυβερνήσεως, κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην, ἢ προστασία τῶν ἐκθέσεων καὶ ἡ ἀνωτάτη ἐποπτεία περὶ τὴν διοργάνωσιν τῶν κατὰ τούτας εἰσέρχονται ἀκριβῶς εἰς τὸν κύκλον τῶν κυβερνητικῶν καθηκόντων. Ἐὰν δὲ ἡ ἀποτυχία τῆς Δ' Ὀλυμπιάδος δέον νὰ ἀποδοθῆ εἰς τὴν ἔλλειψιν τῆς δεούσης κυβερνητικῆς ἀπὸ μακροῦ χρόνου προνοίας, νομίζομεν ὅτι ὑπάρχει ἀκόμη καιρὸς, ἵνα τὰ ἐκ τῆς ὑπερβολικῆς ἀδρανεῖας γεννηθέντα κενὰ ἐν πολλοῖς ἀναπληρωθῶσιν κατὰ τινα βαθμὸν αἰσίως, καὶ ἐνταῦθα καὶ ἐν τῇ ἐν Παρισίοις παγκοσμίῳ ἐκθέσει, ἀπὸ δεκαπλασιασμοῦ τῆς ἐντάσεως, ἥτις εἰς παρόμοια ἔργα εἶναι ἀπαραίτητος καὶ ἐν τῇ τελευταίᾳ στιγμῇ. Ἡ πυρετώδης αὕτη ἐνέργεια δύναται νὰ γαλθανίση τοὺς τροχοὺς τῆς κυβερνητικῆς μηχανῆς; Ἀξίζει τὸν κόπον, διότι πρόκειται νὰ ἀποδειχθῆ εἰς τὸν κόσμον, ὅτι

οὔτε ὀπισθοδρομοῦμεν, οὔτε παύομεν ἐκπολιτιζόμενοι καὶ κατανοοῦντες τὸν προορισμὸν τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐν τῇ Ἀνατολῇ καὶ ἐν τῇ Εὐρώπῃ.

Ε. ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΣ

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΝ ΕΜΠΟΡΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἔχομεν ὑπ' ὄψιν τὴν κίνησιν τοῦ γενικοῦ ἐμπορίου τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῆς ἀλλοδαπῆς κατὰ τὴν πρώτην τριμηνίαν τοῦ ἔτους 1888, ὡς προκύπτει ἐκ τῶν μηνιαίων ἐπισήμων δημοσιεύσεων τοῦ ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῶν οικονομικῶν γραφείου στατιστικῆς. Κατ' αὐτὰς ἡ μὲν εἰσαγωγὴ πρὸς καταναλώσιν καὶ ἀποταμίευσιν ἀνέβη κατὰ ἰανουάριον εἰς δραχμὰς 10,752,329, κατὰ φεβρουάριον εἰς 10,340,625 καὶ κατὰ μάρτιον εἰς 9,993,852, τὸ ὅλον κατὰ τοὺς τρεῖς μῆνας εἰς 31,086,806 ἀπέναντι 33,891,170, εἰς ἃς εἶχεν ἀναβῆ κατὰ τοὺς ἀντιστοιχοὺς μῆνας τοῦ 1887. Ἡ δὲ ἐξαγωγὴ ἀνέβη κατὰ ἰανουάριον εἰς 7,506,740, κατὰ φεβρουάριον εἰς 1,748,681 καὶ κατὰ μάρτιον εἰς 6,123,401, τὸ ὅλον κατὰ τοὺς τρεῖς μῆνας εἰς 20,378,822 ἀπέναντι 23,243,462, εἰς ἃς εἶχεν ἀναβῆ κατὰ τοὺς ἀντιστοιχοὺς μῆνας τοῦ 1887. Ἐλάττωσις λοιπὸν, καθόσον μεταβαίνομεν ἀπὸ τὴν πρώτην τριμηνίαν τοῦ 1887 εἰς τὴν πρώτην τριμηνίαν τοῦ 1888, ἐπὶ μὲν τῆς εἰσαγωγῆς κατὰ δρ. 2,804,364, ἐπὶ δὲ τῆς ἐξαγωγῆς κατὰ 2,864,640, ἧτοι ὁμοῦ ἐπὶ εἰσαγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς κατὰ 5,669,004. Ἐὰν ὑποθέσωμεν, ὅτι ἡ τάσις αὐτὴ τῆς ἐλαττώσεως θὰ ἐξακολουθήσῃ καὶ κατὰ τὰς ὑπολοίπους τριμηνίας, ἰδοὺ ὅτι κατὰ τὸ ἔτος 1888 τὸ γενικὸν ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Ἑλλάδος εὐρίσκειται ἐνώπιον ἐλλείμματός ἀνωτέρου τῶν 22 ἑκατομμυρίων δραχμῶν.

Μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐμπορευμάτων, ἅτινα καθυστέρησαν κατὰ τὴν πρώτην τριμηνίαν τοῦ 1888, σχετικῶς πρὸς τὴν πρώτην τριμηνίαν τοῦ 1887, τὰ κυριώτερα εἶναι τὰ ἑξῆς: ἐν μὲν τῇ εἰσαγωγῇ δημητριακοὶ καρποὶ 3,887,729 δρ.,

ζυλεῖα 1,027,692, ὀρυκτὰ ἀκατέργαστα 621,468, ζάα 222,840, ὑφάσματα μάλλινα 213,891, κηρός 120,297, ὀρυκτὰ κατεργασμένα 114,463, καπνός 67,014, κλπ. Ἐν δὲ τῇ ἐξαγωγῇ μεταλλίτιδες 2,259,032, σταφίδες 939,592, βάλανοι 413,424, σύκα 275,117, ἐλαίαι 216,003, οἶνοι 164,678, σάπων 81,573, ὑφάσματα βαμβάκηρὰ 61,042, μέταξα 52,360, ἐλαιόλαδα 50,363, ἔρια 41,661, κλπ.

Ἡ ἔποψις τῆς ἐμπορικῆς ὀπισθοδρομήσεως τῆς Ἑλλάδος λαμβάνει εὐρυτέραν σημασίαν, εὐθύς ὡς ὑποτεθῆ, ἐν ταῖς ἀναλογίαις τῶν μέτων ὄρων, ὅτι ἡ κατὰ τὸ πρῶτον τέταρτον τοῦ 1888 κίνησις τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου αὐτῆς θέλει ἐξακολουθήσῃ τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν καὶ κατὰ τὰ ὑπόλοιπα τρία τέταρτα τοῦ ἔτους. Συνυπολογιζομένης τῆς εἰσαγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς, τὸ γενικὸν ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν πρώτην τριμηνίαν τοῦ 1888 ἀνέβη εἰς 51,465,628, δρ., ἐπομένως κατὰ τὴν τεθεῖσαν βῆσιν θέλει ἀναβῆ καθ' ὅλον τὸ ἔτος εἰς 206 ἑκατομμύρια δρ., εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν κατὰ τὸ ἡγούμενον ἔτος 1887 εἶχεν ἀναβῆ εἰς 254 ἑκατομ. Κίνδυνος ἐλαττώσεως 48 ἑκατομ. ἧτοι τοῦ πέμπτου τῆς κατὰ τὸ ἔτος 1887 κινήσεως τοῦ διεθνούς ἐμπορίου τῆς χώρας. Οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι εἶναι ἱκανοὶ νὰ ἐκλύσωσι τὴν προσοχήν. Εἰς τὸ κέντρον αὐτῶν περιέχεται ἀποκάλυψις, τὴν ὁποίαν ἡ δύναμις τῶν πραγμάτων ἐπιβάλλει. Τοιαῦτα πάντοτε ὑπῆρξαν αἱ συνέπειαι τῆς βαρείας φορολογικῆς πολιτικῆς. Ἡ τὸ λαθρεμπόριον ὑπὸ τὰ ἐλκυστικὰ βραβεῖα, τὰ ὁποῖα προσφέρουσιν εἰς αὐτὸ οἱ ὑπέρμετροι τελωνιακοὶ δασμοὶ, ἀφαιρεῖ μέγα μέρος τῆς κινήσεως τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου ἀπὸ τοὺς ἐλέγχους τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς, ἢ οἱ καταναλωταί, μὴ δυνάμενοι νὰ ἐπαρκέσωσι εἰς τὴν ὀρμητικὴν αὐξήσιν τῶν δαπανῶν τῆς ἡμερησίας ζωῆς, ἠναγκάσθησαν νὰ ἐλαττώσωσι τὰς προμηθειὰς των. Ἀμφότερα τὰ θέματα ταῦτα ἀνήκουσιν εἰς τὴν περαιτέρω μέριμναν τῆς πολιτείας. Περιττὸν νὰ ἀποδειχθῇ τὸ κρίσιμον αὐτῶν τόσον πρὸς τοὺς ὄρους τῆς κοινωνικῆς ζωῆς ὅσον καὶ πρὸς τοὺς ὄρους τῆς κοινωνικῆς συναλλαγῆς.

Ἡ κατὰ τὴν προκειμένην τριμηνίαν εισαγωγή ἠκολούθησε τὴν ἐξῆς κατ' ἐπικρατείας ἀνάπτυξιν: Ρωσσία 7,964 χιλ. δρ., Ἀγγλία 7,753 χιλ., Αὐστρία 3,889 χιλ., Τουρκία 3,746 χιλ., Γαλλία 3,195 χιλ., Ἰταλία 1,318 χιλ., Γερμανία 887 χιλ., Βέλγιον 887 χιλ., Ἡνωμένοι Πολιτεῖαι 553 χιλ., Ρουμανία 269 χιλ., Αἴγυπτος 188 χιλ., Ἑλβετία 115 χιλ., Ὀλλανδία 26 χιλ., Δανία 4 χιλ., λοιπαὶ ἐπικρατεῖαι 265 χιλ. Ἡ αὐτὴ περίπου ἀναλογία παρατηρεῖται εἰς τὴν καὶ καθ' ὅλον τὸ ἔτος 1887 εισαγωγὴν τῶν πλείστων ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐπικρατειῶν: Ρωσσία 37,718 χιλ., Ἀγγλία 37,004 χιλ., Τουρκία 19,155 χιλ., Αὐστρία 18,865 χιλ., Γαλλία 11,299 χιλ. ἐκτὸς τῆς Ρουμανίας 6 432 χιλ. καὶ Ἰταλίας 6,399 χιλ., αἵτινες ἰσοδύναμοι τῷ 1887 ἀφίστανται κατὰ τὴν πρώτην τριμηνίαν τοῦ 1888, καταπιπτούσης τῆς Ρουμανίας εἰς τὸ πέμπτον. Ἐπὶ δὲ τῆς ἐξαγωγῆς: Γαλλία 4,829 χιλ., Βέλγιον 4,012 χιλ., Ἀγγλία 3,783 χιλ., Τουρκία 2,803 χιλ., Αὐστρία 1,941 χιλ., Ἡνωμένοι Πολιτεῖαι 899 χιλ., Αἴγυπτος 743 χιλ. Ρωσσία 357 χιλ., Ἰταλία 355 χιλ., Γερμανία 265 χιλ., Ὀλλανδία 220 χιλ., Ρουμανία 124 χιλ., λοιπαὶ ἐπικρατεῖαι 42 χιλ. Δὲν ἀπαντᾷται ἡ αὐτὴ ἀναλογία κατὰ τὴν ἐξαγωγὴν τοῦ ὅλου ἔτους 1887: Ἀγγλία 41,851 χιλ., Γαλλία 22,733 χιλ., Βέλγιον 10,097 χιλ., Τουρκία 9,330 χιλ., Αὐστρία 6,682 χιλ., Ἡνωμένοι Πολιτεῖαι 4,435 χιλ., Γερμανία 4,103 χιλ., Ὀλλανδία 2,175 χιλ., Ἰταλία 1,986 χιλ.

Ἡ σημαντικότης τῶν διαφόρων τελωνείων τοῦ κράτους ἐπὶ τῆς κινήσεως τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν πρώτην τριμηνίαν τοῦ 1888 ἐν μὲν τῇ εισαγωγῇ ἔχει ὡς ἐξῆς: τελωνεῖον Πειραιῶς 9,519 χιλ. δρ., Σύρου 6,339 χιλ., Πατρῶν 4,216 χιλ., Βόλου 1,782 χιλ., Ζακύνθου 1,651 χιλ., Κερκύρας 1,570 χιλ., Κεφαλληνίας 1,356 χιλ., Ἀθηνῶν 544 χιλ., λοιπὰ τελωνεῖα 4,045 χιλ. Ἐν δὲ τῇ ἐξαγωγῇ ἔχει ὡς ἐξῆς: Σύρου 1,596 χιλ., Πατρῶν 1,221 χιλ., Κερκύρας 1,051 χιλ., Ζακύνθου 913 χιλ., Πειραιῶς 454 χιλ., Βόλου 393 χιλ., Κεφαλληνίας 336 χιλ., λοιπὰ τελωνεῖα

14,412 χιλ. Αἱ ἀναλογίαι τοῦ ὅλου ἔτους 1887 ἠκολούθησαν τὴν αὐτὴν κατὰ τὸ μέλλον καὶ ἤττον διεύθυνσιν ἐπὶ τῆς εισαγωγῆς καὶ διάφορον ἐπὶ τῆς ἐξαγωγῆς. Ἐν μὲν τῇ πρώτῃ, τελωνεῖον Πειραιῶς 44,455 χιλ., Κερκύρας 12,127 χιλ., Κεφαλληνίας 6,838 χιλ., Βόλου 6,425 χιλ., Ζακύνθου 5,272 χιλ., Ἀθηνῶν 2,370 χιλ., λοιπὰ τελωνεῖα 18,259 χιλ. Ἐν δὲ τῇ ἐξαγωγῇ τελωνεῖον Πατρῶν 18,346 χιλ., Ζακύνθου 5,667 χιλ., Κερκύρας 5,177 χιλ., Κεφαλληνίας 2,172 χιλ., Πειραιῶς 2,082 χιλ., Βόλου 1,428 χιλ., λοιπὰ τελωνεῖα 69,385 χιλ.

Ἰδιαιτέραν σημασίαν κέκτηται ἡ κατὰ τὴν πρώτην τριμηνίαν τοῦ 1888 κίνησις τῆς ἀποταμιεύσεως ἐν τῇ εισαγωγῇ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου τῆς Ἑλλάδος. Κατὰ τὴν 31 δεκεμβρίου 1887 ὑπῆρχον ἐν τοῖς ἀποταμιευτικοῖς καταστήμασιν αὐτῆς κατατεθειμένα ἐμπορεύματα ἀξίας 6,606,502 δρ. κατὰ τὸν ἰανουάριον 1888 κατετέθησαν 2,913,082, κατὰ φεβρουάριον 2,101,994 καὶ κατὰ μάρτιον 1,552,552. Ἡ τάσις πρὸς ἐλάττωσιν ὀρμητικὴ, ἀπὸ 8/10 ἑκατομ. κατὰ τὸν δεύτερον μῆνα εἰς 1 3/10 ἑκατομ. κατὰ τὸν τρίτον μῆνα. Κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἰανουαρίου ἐπερίμενον ἐν τῇ ἑλληνικῇ διαμετακομίσει ἐμπορεύματα ἀξίας δρ. 8,319,982, κατὰ τὸ τέλος τοῦ φεβρουαρίου 8,050,447 καὶ κατὰ τὸ τέλος τοῦ μαρτίου 6,961,145. Ὁ διαταγμὸς λοιπὸν ἐπισκιαίνει τὸ ἐμπορικὸν παρὸν τῆς Ἑλλάδος. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐκ τῶν ἀποταμιευτικῶν καταστημάτων ἐξαγωγὴν ἀπὸ 1,199,602 δραχ. κατὰ ἰανουάριον ἀνέβη αὕτη εἰς 2,371,629 κατὰ φεβρουάριον, καὶ εἰς 2,641,754 κατὰ μάρτιον. Ἐν τρικυμίᾳ περιστελλῆναι τὰ ἱστία καὶ τὸ πλοῖον πλέει ὡς δύναται.

Αἱ ἐπὶ τῆς εισαγωγῆς τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου τῆς Ἑλλάδος τελωνιακαὶ εἰσπράξεις ἀπὸ 1,724,538 κατὰ ἰανουάριον 1888 ἀνέβησαν εἰς 1,920,736 κατὰ τὸν φεβρουάριον, καὶ εἰς 2,257,572 τὸν μάρτιον. Ἐνῶ, ὡς εἶδομεν ἐν ἀρχῇ τῆς προκειμένης μελέτης, ἡ εισαγωγὴ ἐλαττοῦται, ἡ φορολογία αὐτῆς ἐπιτείνεται. Τὸ σύμπτωμα εἶναι ἐκ τῶν κρισιμωτέρων καὶ ὁ τελευταῖος λόγος τῆς φορολογικῆς ψαλλίδος βεβαίως

δὲν εἶναι αὐτός. Ἴνα περιορισθῶμεν εἰς τὴν καθαρὴν σφίρακν τῆς καταστατικῆς, ἰδοὺ ποῖα ἐμπορεύματα ἤκουσαν εὐπειθέστερον τῆς φωνῆς τοῦ φορολόγου κατὰ τὴν α'. τριμηνίαν τοῦ 1888 : Ζάκχαρις 1,038,710 δρ. δημητριακοὶ καρποὶ 819,687, βαμβάκηρὰ ὑφάσματα 750,652, ὑφάσματα μάλλινα 372,173, καφφές 272,196, ἰχθύες 263,432, ξυλεία οἰκοδομήσιμος 182,257, ρίζιον 178,200, μέταλλα κατεργασμένα 172,606, ὑφάσματα σύμμικτα 168,936, νήματα καὶ κλωστοὶ 139,380, σκεύη κεραμεικὰ καὶ ὕλου 135,082. Παραλείπομεν τὰ λοιπὰ εἶδη. Τὸ τελωνιακὸν δασμολόγιον περιλαμβάνει 20 κατηγορίας, 84 κλάσεις, 452 βαθμίδας, μὴ ὑπολογιζομένων τῶν περαιτέρω λεπτομερειῶν, ἐξ ὧν ἀποτελεῖται ὁ ἐν ἰσχύῳ τελωνιακὸς ὀργανισμὸς.

ΔΑΣΗ ΕΝ ΕΥΡΩΠῃ.

Ἐπάρχουσιν ἀντινομίαι τινὲς ἐν τῇ πολιτικῇ οἰκονομίᾳ, τὰς ὁποίας μόνῃ ἢ συνδρομῇ τῶν ποικίλων ὄρων τῆς κοινωνικῆς ζωῆς δύναται νὰ ἐξηγήσῃ. Μεταξὺ τῶν ἀντινομιῶν τούτων εἶναι ἡ μεταξὺ τῶν διαφόρων χωρῶν διανομὴ τῶν δασῶν. Ὅσον ἀναπτύσσεται ὁ πολιτισμὸς τῶν ἐθνῶν, τόσον τὰ δάση αὐτῶν σμικρύνονται καὶ τανάπαλιν, ὅσον τὰ δάση ἐξαφανίζονται τόσον περιορίζεται ὁ πληθυσμὸς τῶν ἀνθρώπων, ὁ καθολικώτερος δηλαδὴ χαρακτὴρ τοῦ πολιτισμοῦ. Ἡ Μεσοποταμία εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἦτο πλήρης ἀνθρώπων καὶ δένδρων. Σήμερον ἐρημικὰ φυτὰ καὶ ἐρημικαὶ καλύβαι ἀπαντῶνται ἐν τῇ ἄλλοτε εὐτυχισμένῃ γῆ. Ἄπ' ἐναντίας ποῦ εἶναι τὰ ἀρχαῖα δάση τῆς Βρετανίας, τῆς Γαλατίας καὶ τῆς πέραν τοῦ Ρήνου γῆς; Ὁ περιορισμὸς αὐτῶν δὲν ἐμπόδισε τὸν πολιτισμὸν καὶ τὴν πολλαπλασιασμὸν τῶν ἀνθρώπων. Ἀπόδειξις ἡ κατὰ πᾶν ἔτος ἐπίτασις τῶν μεταναστεύσεων τῆς ἀγγλοσαξωνικῆς φυλῆς.

Κατὰ τὰς πληροφορίας τοῦ κ. Em. Jamais, αἱ δασικαὶ ἐκτάσεις διαμοιράζονται ὡς ἐξῆς μεταξὺ τῶν ἐπικρατειῶν τῆς Εὐ-

ρώπης : Εὐρωπαϊκὴ Ρωσία 2,000,000,000,000 στρέμματα, Σουηδία 175,690,000, Γερμανία 139,000,000, Αὐστρία 97,770,000, Γαλλία 93,880,000, Οὐγγαρία 91,680,000, Ἰσπανία 84,840,000, Νορβηγία 78,060,000, Ἰταλία 36,560,000, Ρουμανία 20,000,000, Ἀγγλία 12,610,000, Σερβία 9,690,000, Ἑλλάς 8,500,000, Ἑλβετία 7,810,000, Βέλγιον 4,890,000, Πορτογαλλία 4,710,000, Ὀλλανδία 2,300,000, Δανία 1,900,000. Ὑπὸ τὴν ἐποψίν τῆς ποσότητος, αἱ μεγαλειότεραι δασικαὶ προμήθειαι ἀπαντῶνται ἐν τῇ Εὐρωπαϊκῇ Ρωσίᾳ καὶ αἱ μικρότεραι ἐν Δανίᾳ. Κατατασσομένων εἰς τρία τμήματα τῶν ἀνωτέρω ἐπικρατειῶν, ὑπὸ ἀπόλυτον ἐποψίν δασικῶν προμηθειῶν, τὸ πρῶτον προεδρεύει ἡ Ρωσία, τὸ δεύτερον ἡ Ἰσπανία καὶ τὸ τρίτον ἡ Ἑλλάς.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἀναλογίας τῶν δασικῶν ἐκτάσεων πρὸς τὴν ὅλην ἐπιφάνειαν τῶν διαφόρων χωρῶν, ἰδοὺ πῶς ἔχουσιν αὐταὶ ἐπὶ τοῖς ο/ο : Σουηδία 39, Εὐρωπαϊκὴ Ρωσία 37, Αὐστρία 32, Οὐγγαρία 29, Γερμανία 25, Νορβηγία 24, Σερβία 20, Ἑλβετία 19, Γαλλία 17.7, Ἰσπανία 17, Βέλγιον 16.6, Ρουμανία 15, Ἑλλάς 13, Ἰταλία 12, Ὀλλανδία 7, Πορτογαλλία 5, Δανία 4.8, Ἀγγλία 4. Κατατασσομένων εἰς τρία τμήματα τῶν ἐπικρατειῶν τούτων, ὑπὸ ἐποψίν δασικῶν ἀναλογιῶν, τὸ πρῶτον προεδρεύει ἡ Σουηδία, τὸ δεύτερον ἡ Σερβία καὶ τὸ τρίτον πάλιν ἡ Ἑλλάς.

Ἡ ἀναλογία τῆς δασικῆς ἐκτάσεως ἐν ἐκάστη τῶν ἐπικρατειῶν τῆς Εὐρώπης πρὸς ἕκαστον κάτοικον αὐτῆς ἀκολουθεῖ τὴν ἐξῆς κλίμακα : Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία μετὰ Βουλγαρίας, Βοσνίας καὶ Ἑρζεγοβίνης 77.7 στρέμματα, Νορβηγία 43.2, Σουηδία 38.4, Εὐρωπαϊκὴ Ρωσία 33.7, Οὐγγαρία 5.8, Σερβία 5.8, Ἰσπανία 5.2, Αὐστρία 4.4, Ἑλλάς 4.2, Γερμανία 3.7, Ρουμανία 3.7, Ἑλβετία 2.7, Γαλλία 2.5, Ἰταλία 1.3, Πορτογαλλία 1.1, Βέλγιον 0.9, Δανία 0.9, Ὀλλανδία 0.5, Ἀγγλία 0.4. Πλειοτέρα λοιπὸν δασικὴ ἔκτασις ἀναλογεῖ ἐν Ἑλλάδι πρὸς ἕκαστον κάτοικον αὐτῆς τοῦ ὅσον ἀναλογεῖ ἐν Γερμανίᾳ, Ρουμανίᾳ, Ἑλβετίᾳ καὶ Γαλίᾳ πρὸς ἕκαστον κάτοικον τούτων, τριπλασία τῆς ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Πορτογαλίᾳ,

τετραπλασία τῆς ἐν Βελγίῳ καὶ Δανίᾳ, δεκαπλασία τῆς ἐν Ὀλλανδίᾳ καὶ Ἀγγλίᾳ.

Ἐκ τούτου δὲν ἔπεται, ὅτι ἔχει στάδιον ἢ Ἑλλάς εἰς περαιτέρω κατασώτευσιν τοῦ δασικοῦ πλοῦτου τῆς. Δὲν ἠξέυρει τις εἰς ποίαν ἐποχὴν νὰ ἀποδώσῃ τὰς μεγαλειτέρας κατατροφάς του, ἐν τῇ ἐποχῇ τῆς μακρᾶς πρὸ τοῦ 1821 δουλείας, ἢ ἐν τῇ ἐποχῇ καθ' ἣν ἡ ἐλευθερία ἀρμονικώτερον ἠδύνατο μετὰ τῆς προνοίας νὰ συνδυασθῇ. Ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ, ἱκανῶς μέχρι τοῦδε ἀρέθῃ ὁ φυσικὸς οὗτος πλοῦτος εἰς τὴν διάκρισιν τῆς τύχης. Ἡ ἐπιστημονικὴ καλλιέργεια τῶν δασῶν ἠδύνατο πρὸς εὐρυτέρους δημοσίους σκοποὺς νὰ προσαρμοσθῇ. Διότι μίαν γενεὰν καταστρέφει, ἄλλη φυτεύει καὶ ἄλλη συναθροίζει τοὺς καρπούς. Οὕτως ἐξηγεῖται ἢ μετὰ τὰς κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα δασικὰς καταστροφάς ἐν Γαλλίᾳ, διοικητικὴ ἐν τῷ παρόντι ἐπίδοσις πρὸς ἀναδάσωσιν τῆς χώρας. Ἡ κλίμαξ τῶν δασικῶν ἐν τοῖς γαλλικοῖς προϋπολογισμοῖς δαπανῶν ἔχει τι λίαν ἐνδεικτικόν. Ἀπὸ 3 ἑκατομ. φρ. τῷ 1822 ἀνέβησαν εἰς 5.5 τῷ 1846, εἰς 8.5 τῷ 1866, εἰς 11.6 τῷ 1873, εἰς 13 τῷ 1878, εἰς 16 τῷ 1884. Ἀριθμοὶ ἀνώτεροι παντὸς σχολίου. Τί ἔχει ἀπέναντι αὐτῶν νὰ δείξῃ ἡ διοικητικὴ πρόνοια τῆς Ἑλλάδος; Μόλις 129,800 δρ. ἀναγράφει διὰ τὰ δάση τῆς ὁ ἐν ἔτει 1888 προϋπολογισμὸς αὐτῆς!

ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΑ ΣΥΜΒΟΥΛΙΑ

Τὸ διάταγμα τῆς 3 ἰουνίου 1888 ὥρισε τὴν ἐνέργειαν τῆς πρώτης ἐκλογῆς τῶν διὰ τοῦ νόμου τῆς 27 μαΐου 1887 ὀργανισθέντων νομαρχιακῶν συμβουλίων κατὰ τὴν 24 ἰσταμένου μηνὸς ἰουλίου, προσδιόρισαν ὡς ἐξῆς τοὺς ἀριθμοὺς τῶν ἐν ἑκάστῳ νομῷ, ἀναλόγως τοῦ πληθυσμοῦ τῶν ἐκλογέων του, ἐκλεχθησομένων νομαρχιακῶν συμβούλων. Κατὰ τὸν νόμον ἐπὶ πληθυσμοῦ ἐκλογέων μέχρι 20 χιλ. δώδεκα νομαρχιακοὶ σύμβουλοι, ἀνὰ τρισχιλίους δὲ ἐκλογεῖς ἐπὶ πλέον προστίθεται εἰς νομαρχιακὸς σύμβουλος. Ἴδου πῶς τὰ ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου

ἐκανονίσθησαν ἐν τοῖς 16 νομοῖς τοῖς ἐπικρατείας: Νομὸς Ἀχαΐκας καὶ Ἡλίδος 20 νομαρχιακοὶ σύμβουλοι, Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας 19, Ἀρκαδίας 19, Κυκλάδων 19, Μεσσηνίας 18, Λαρίσης 18, Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας 18, Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας 17, Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος 16, Λακωνίας 15, Κερκύρας 15, Τρικάλων 15, Εὐβοίας 13, Κεφαλληνίας 13, Ζακύνθου 12 καὶ Ἄρτης 12. Μεταξὺ τῶν ὄλων δήμων τοῦ κράτους ὁ τῶν Ἀθηναίων θὰ ἐκλέξῃ 6 νομαρχιακοὺς συμβούλους, ἀνὰ 4 οἱ δήμοι Πατρέων καὶ Ζακυνθίων, ἀνὰ 3 οἱ Κερκυραίων καὶ Ἄρτης, ἀνὰ 2 οἱ Πειραιῶς, Ἐρμούπολεως, Λαρίσης, Τρικάλων, Θεοδωρίας καὶ Ἀγνάντων, ἀνὰ 1 ὀγδοήκοντα ἑννέα δήμοι, οἱ λοιποὶ σύμβουλοι ἐκλέγονται ἐκ τῶν λοιπῶν δήμων τῆς ἐπικρατείας, ἐνουμένων εἰς περιφερείας περιλαμβανούσας 2—4 δήμους.

Βεβαίως θέλει δοκιμασθῇ ὁ θεσμὸς, οὐδὲν ἔμως ἐμποδίζει ἵνα ἀπὸ τοῦδε ἐπισκοπήσωμεν τὰς γενικὰς γραμμάς του. Κατὰ τὸ ἄρθρον 23 τοῦ εἰρημένου νόμου τὰ νομαρχιακὰ συμβούλια, ὑπὸ τὴν ἐποπτεῖαν τοῦ νομάρχου, ἐπιτηροῦσι τὴν διοίκησιν τῶν δήμων καὶ τῶν δημοσυντηρήτων ἀγαθοεργῶν καταστημάτων, τὴν παιδευσιν ἐν τοῖς δημοτικοῖς καὶ δημοσίαις σχολείοις καὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν λιμενικῶν καὶ ἄλλων ἔργων δημοτικῆς καὶ δημοσίας συγκοινωνίας, ἐξελέγχει τὴν οικονομικὴν διαχείρισιν τῶν δήμων, τῶν δημοσυντηρήτων ἀγαθοεργῶν καὶ ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων, τῶν λιμενικῶν ταμείων καὶ τῶν ἱερῶν νκῶν, προτείνει πρὸς τὸν νομάρχην καὶ τὰ ἀρμόδια ὑπουργεῖα μέτρα πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς κοινωνικῆς εὐημερίας τοῦ νομοῦ καὶ βελτίωσιν τῶν ποινικῶν, ἐπανορθωτικῶν καὶ διὰ χρέη φυλακῶν καὶ προκαλεῖ τὴν ἐνέργειαν τῶν διοικητικῶν ἢ δικαστικῶν ἀρχῶν καὶ τῶν ὑπουργείων, κατὰ τὴν ἀρμοδιότητα αὐτῶν, πρὸς ἐπανόρθωσιν παντὸς ἀδικήματος. Εἶναι τόσον γενικὸς ὁ ὅρος τῆς ἐπανορθώσεως παντὸς ἀδικήματος, ὥστε δύναται νὰ περιλάβῃ τὸ ὄλον. Καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῆς κοινωνικῆς εὐημερίας τοῦ νομοῦ δὲν ἔχει ἕκτασιν μικροτέραν. Ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ, κατὰ τὸ ἄρθρον 41 τοῦ νόμου, τὰ νομαρχιακὰ συμβούλια δὲν δύνανται νὰ ἐπεμβαίνωσιν εἰς τὰ καθήκοντα τῶν δημοσίων ἀρχῶν ἢ νὰ

ἐπιλαμβάνονται πολιτικῶν συζητήσεων. Τί πρὸς τοῦτο; Ἄρκεϊ νὰ περιορίζονται εἰς τὴν «ἐπανόρθωσιν παντὸς ἀδικήματος» καὶ τὴν «κοινωνικὴν εὐημερίαν», ἵνα κρατῶσι τὴν οὐσίαν τῆς πολιτικῆς συζητήσεως, χαρίζοντα τὴν ἐξωτερικὴν μορφήν της.

Ἐν γένει ἵνα μεταβληθῇ ὁ ὀργανισμὸς τῶν δήμων, δεόν νὰ ἀποφανθῇ ὑπὲρ τῆς μεταβολῆς τὸ νομαρχιακὸν συμβούλιον ἢ ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἢ ἐντὸς τοῦ ἀμέσως προηγουμένου. Τὸ νομαρχιακὸν συμβούλιον συσκέπτεται περὶ τῆς ἰδρύσεως καὶ συντηρήσεως ἀγαθοεργῶν ἢ ἄλλων καταστημάτων ἐπιφελῶν τῷ νομῷ καὶ ἀνακοινῶσι τὴν γνώμην του ἐπὶ παντὸς ζητήματος ἀφορῶντος εἰς τὰ συμφέροντα τοῦ νομοῦ, προκαλούμενον ὑπὸ τοῦ νομάρχου ἢ τῶν ὑπουργῶν ἢ καὶ αὐτεπαγγέλτως. Τὸ νομαρχιακὸν συμβούλιον διορίζει 1) τοὺς δημοτικοὺς εἰσπράκτορας ἐκ προτεινομένων ὑπὸ τῶν δημοτικῶν συμβουλίων τριπλασίων ὑποψηφίων, 2) τὰς ἐφορευτικὰς ἐπιτροπὰς τῶν δημοτικῶν σχολείων, 3) ἐπιτροπὰς ἐκ τῶν μελῶν αὐτοῦ πρὸς ἐξέτασιν τῆς διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως τῶν ἀγαθοεργῶν καταστημάτων, πρὸς ἐπιθεώρησιν τῶν δημοτικῶν καὶ δημοσίων σχολείων, πρὸς ἐξέλεγχιν τῆς διαχειρίσεως τῶν δήμων καὶ τῶν λιμενικῶν ταμείων καὶ πρὸς ἐξέτασιν τῶν ἐν τῷ νομῷ ἐκτελουμένων λιμενικῶν καὶ ἄλλων ἔργων δημοτικῆς καὶ δημοσίας συγκοινωνίας.

Τὸ νομαρχιακὸν συμβούλιον ἀποφασίζει ἐν πρώτῳ μὲν βαθμῷ ἐπὶ τῶν ἐτησίων ἀπολογισμῶν τῆς διαχειρίσεως τῶν δήμων καὶ τῶν δημοσυντηρητῶν ἀγαθοεργῶν καταστημάτων, τὰς ἐπὶ τῶν ὁποίων ἀποφάσεις δύναται νὰ ἐκκαλέσῃ ὁ νομάρχης ἐνώπιον τοῦ ἐλεγκτικοῦ συνεδρίου, κατ' ἔφεσιν δὲ ἐπὶ τῶν ἐτησίων προϋπολογισμῶν αὐτῶν καὶ ἐπὶ πάσης ἄλλης ἐφέσεως τῶν δημοτικῶν συμβουλίων κατὰ τῶν ἀποφάσεων τοῦ νομάρχου, πλὴν τῶν ἐπιβαλλουσῶν ὑποχρεωτικὰς κατὰ τὸν νόμον περὶ δήμων δαπάνης πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς τοπικῆς ἢ ἀγροτικῆς ἀστυνομίας, αἱ κατὰ τῶν ὁποίων ἐφέσεις δικάζονται ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν ἐσωτερικῶν. Ἐκ τῶν ἀποφάσεων τοῦ νομαρχιακοῦ συμβουλίου χρῆζουσι τῆς ἐγκρίσεως τοῦ ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν

ὑπουργοῦ αἱ διατάττουσαι δαπάνην ἀπορριφθεῖσαν ἢ ἐλαττωθεῖσαν διὰ τῆς ἀποφάσεως τοῦ νομάρχου, αἱ περὶ ἀποδοχῆς δωρεῶν ἢ κληροδοτημάτων ἠνωμένων μὲ βάρη, αἱ περὶ συγκταβάσεως εἰς πληρωμὰς ἢ περὶ χορηγήσεως ἀμοιβῶν καὶ δώρων, αἱ περὶ ἐκποιήσεως ἢ ἀνταλλαγῆς ἀκινήτων καὶ αἱ περὶ δανείων ἢ συμβιβασμοῦ ἢ εἰσαγωγῆς δίκης. Ἐπομένως αἱ λοιπαὶ ἀποφάσεις τῶν νομαρχιακῶν συμβουλίων τέμνουσι τελεσιδικίως τὰ ὑποβαλλόμενα αὐτοῖς ζητήματα.

Τὰ νομαρχιακὰ συμβούλια ἐκλέγονται κατὰ τετραετίαν, συνέρχονται αὐτοδικαίως τὴν 15 ὀκτωβρίου ἑκάστου ἔτους εἰς τακτικὴν σύνοδον 30 ἡμερῶν, τὴν ὁποίαν δύναται νὰ παρατείνωσιν ἐπὶ ἄλλας 30 ἡμέρας, συγκαλοῦνται εἰς ἔκτακτον σύνοδον ὑπὸ τοῦ βασιλέως καὶ διαλύονται ὑπ' αὐτοῦ, δυναμένου τοῦ νομάρχου νὰ ἀναβάλῃ τὴν ἔναρξιν τῆς συνόδου ἢ νὰ διακόψῃ αὐτὴν ἐπὶ ὀκτὼ τὸ πολὺ ἡμέρας, δυναμένης νὰ παραταθῶσι μέχρις ἐνὸς μηνὸς δι' ἀποφάσεως τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου. Τὸ νομαρχιακὸν συμβούλιον ἐδρεύει ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τοῦ νομοῦ, συνεδριάζει δημοσίᾳ, συζητεῖ καὶ ἀποφασίζει. Εὐθύς ὡς συνέλθῃ τὸ νομαρχιακὸν συμβούλιον, ἐκλέγει δι' ὅλην τὴν περίοδον, διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας καὶ ἀπολύτου πλειοψηφίας, τὸν πρόεδρον του, ἕνα ἀντιπρόεδρον, δύο γραμματεῖς καὶ πενταμελῆ κατὰ πᾶσαν σύνοδον νομαρχιακὴν ἐπιτροπὴν, ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν δύο ψηφολεκτῶν καλουμένων ὑπὸ τοῦ προεδρεύοντος. Ἡ νομαρχιακὴ ἐπιτροπὴ ἐκλέγει ἐκ τῶν πέντε μελῶν της τὸν πρόεδρον καὶ τὸν γραμματέα της διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας καὶ ἀπολύτου πλειοψηφίας, συζητεῖ, ἀποφασίζει καὶ ἐκτελεῖ τὰ εἰς τὸ νομαρχιακὸν συμβούλιον ἀνατιθέμενα καθήκοντα, ὅταν τοῦτο ἀπουσιάζῃ ἢ διαλυθῇ (ἐκτὸς ἂν διαλυθῇ καὶ αὐτή), ὅτε ἐπὶ μὲν τῶν ἐτησίων ἀπολογισμῶν τῶν δήμων καὶ τῶν δημοσυντηρητῶν ἀγαθοεργῶν καταστημάτων ἀποφασίζουσιν ὁ νομάρχης, ὁ πρόεδρος καὶ ὁ ἀρχαιότερος δικαστὴς τοῦ πρωτοδικείου, ἐπὶ δὲ τῶν ἐφέσεων τῶν δημοτικῶν συμβουλίων κατὰ τῶν ἀποφάσεων τοῦ νομάρχου ὁ πρόεδρος, ὁ εἰσαγγελεὺς καὶ ὁ ἀρχαιότερος δικαστὴς τοῦ ἐφετείου). Ἐκάστος νομαρχιακὸς σύμβουλος λαμβάνει διὰ πᾶσαν συνεδρίαν δρ. 10 καὶ ἑκάστον μέλος τῆς

νομαρχιακῆς ἐπιτροπῆς δρ. 100 κατὰ μῆνα διὰ τὸν χρόνον τῆς ἀπουσίας τοῦ νομαρχιακοῦ συμβουλίου.

Ἡ ἀπαρτία τόσον τοῦ νομαρχιακοῦ συμβουλίου ὅσον καὶ τῆς νομαρχιακῆς ἐπιτροπῆς ἀποτελεῖται ὑπὸ τοῦ ἡμίσεως τῶν μελῶν των πλέον ἑνός. Δυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν τὴν λειτουργίαν αὐτῶν κατὰ μίαν τῶν ἐπισήμων συνεδριάσεών των. Πρόκειται νὰ ἐκλέξωσι τὰς ἀρχάς των ἢ νὰ συζητήσωσιν. Ἄς λάβωμεν ὡς παράδειγμα τὸ νομαρχιακὸν συμβούλιον Ἄρτης. Ἡ ἀπαρτία του ἀποτελεῖται ἐξ ἑπτὰ μελῶν. Εἷς θὰ ἐκλεχθῆ πρόεδρος, εἷς ἀντιπρόεδρος, δύο γραμματεῖς καὶ πέντε μέλη τῆς νομαρχιακῆς ἐπιτροπῆς. Πληροῦται τὸ ἀκροατήριον τοῦ νομαρχιακοῦ συμβουλίου, ὁ ἐκλογικὸς ἀγὼν ἀρχίζει νὰ θερμαίνεται, οἱ παρόντες ἑπτὰ σύμβουλοι δὲν ἀκούσι πρὸς κατάληψιν τῶν ἐννέα ἀξιωματίων, τὰ ὁποῖα δημιουργεῖ ὁ νόμος. Ἡ νομαρχιακὴ ἐπιτροπὴ εἶναι εἰς εὐκολωτέραν θέσιν, διότι ἐπὶ τῶν τριῶν τῆς ἀπαρτίας μελῶν συμφωνοῦσι τὰ δύο εἰς τὴν διανομὴν τῶν ἀξιωματίων. Ἄλλὰ πρόκειται περὶ συζητήσεως. Ἰδοὺ διαίρουσιν εἰς δύο στρατόπεδα τὰ μέλη τοῦ νομαρχιακοῦ συμβουλίου, τρία εἶναι ὑπὲρ τῆς μιᾶς γνώμης, τρία ὑπὲρ τῆς ἄλλης καὶ τὸ ἕβδομον ἐν τῷ μεταξύ. Ἀρχίζει ἡ ρητορικὴ πάλη. Πανταχόθεν σπεύδουσιν εἰς τὸ ἀκροατήριον τοῦ νομαρχιακοῦ συμβουλίου. Ἐν κωμικῷ θεάτρῳ ἀδύνατον νὰ εὐρεθῆ μείζων διασκεδάσις. Μόνη ἡ συνεδρίασις τῆς νομαρχιακῆς ἐπιτροπῆς ὑπερβαίνει πᾶν ὄριον. Ὅταν αὕτη ἀναπληροῖ τὸ νομαρχιακὸν συμβούλιον, εἶναι ὑπόχρεως καὶ δημοσίᾳ νὰ συνεδριάσῃ, συζητήσῃ καὶ ἀποφασίσῃ, ἀφοῦ καὶ ταῦτα εἶναι καθήκοντα αὐτοῦ. Ἐκαστος δύνανται νὰ φαντασθῆ τρεῖς ἀνθρώπους συζητούντας ἐνώπιον πολλῶν θεατῶν, τίς νὰ καταπεισῇ τὸν ἕτερον. Τὸ γελοῖον εἶναι ὁ τάφος τοῦ θεσμοῦ, ἐκτός ἂν ἡ φορὰ τῶν πραγμάτων ὀδηγήσῃ εἰς ἄλλην ἐξέλιξιν.

ΦΥΤΟΔΙΚΟΙ ΚΑΙ ΦΥΤΟΠΟΙΝΟΙ

Ἐκ τῶν κατὰ μῆνα δημοσιευμένων ἐπισήμων πινάκων τῶν ἀριθμῶν τῶν συλληφθέντων καὶ προσελθόντων φυγοδίκων καὶ φυγοποιῶν, καθ' ὅλον τὸ κράτος, προκύπτει ὅτι κατὰ τοὺς πρώτους πέντε μῆνας τοῦ 1888 συνελήφθησαν ἢ προσήλθον 1384 φυγόποινοι καὶ 1377 φυγόδικοι, πλείονες δηλαδὴ ὑπὸ καταδίκην ἢ ὑπὸ κατηγορίαν διατελοῦντες. Καὶ κατὰ μὲν τὸν ἰανουάριον 141 φυγόδικοι καὶ 168 φυγόποινοι, κατὰ δὲ τὸν φεβρουάριον 229 φυγόδικοι καὶ 186 φυγόποινοι, κατὰ δὲ τὸν μάρτιον 340 φυγόδικοι καὶ 350 φυγόποινοι, κατὰ δὲ τὸν ἀπρίλιον 304 φυγόδικοι καὶ 316 φυγόποινοι, κατὰ δὲ τὸν μάϊον 323 φυγόδικοι καὶ 364 φυγόποινοι.

Δυνάμεθα ἐκ τοῦ τελευταίου μηνὸς νὰ κρίνωμεν τὰς ἐπὶ τοῦ ὅλου πενταμήνου διαστήματος ἀναλογίας μεταξύ συλληφθέντων καὶ προσελθόντων. Τοιοῦτοτρόπως ἐκ μὲν τῶν φυγοδικῶν, κατὰ μάϊον 1888, συνελήφθησαν 234 καὶ προσήλθον 89, ἐκ δὲ τῶν φυγοποιῶν συνελήφθησαν 265 καὶ προσήλθον 99. Ὅσον ἀφορᾷ τοὺς συλληφθέντας φυγοδικούς, οἱ μεγαλύτεροι ἀριθμοὶ ἀνήκουσιν εἰς τοὺς νομούς Ἀχαΐας καὶ Ἡλίδος (78) καὶ Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας (35) καὶ οἱ μικρότεροι εἰς τοὺς νομούς Λαρίσσης (3) καὶ Ἄρτης (2)· ὅσον δὲ ἀφορᾷ τοὺς προσελθόντας φυγοδικούς οἱ μεγαλύτεροι ἀριθμοὶ ἀνήκουσιν εἰς τοὺς νομούς Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας (16), Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας, Ζακύνθου (ἀνὰ 9), καὶ οἱ μικρότεροι εἰς τοὺς νομούς Εὐβοίας καὶ Λαρίσσης (ἀνὰ 3) καὶ Κερκύρας (2). Ἐπὶ δὲ τῶν συλληφθέντων φυγοποιῶν οἱ μεγαλύτεροι ἀριθμοὶ ἀνήκουσιν εἰς τοὺς νομούς Ἀχαΐας καὶ Ἡλίδος (74) καὶ Ἀρκαδίας (46) καὶ οἱ μικρότεροι εἰς τοὺς νομούς Λακωνίας, Ζακύνθου καὶ Τρικινάλων (ἀνὰ 4)· ὅσον ἀφορᾷ τοὺς προσελθόντας φυγοποιούς, οἱ μεγαλύτεροι ἀριθμοὶ ἀνήκουσιν εἰς τοὺς νομούς Ἀρκαδίας (25) καὶ Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας (14), καὶ οἱ μικρότεροι εἰς τοὺς νομούς Κερκύρας καὶ Τρικινάλων (ἀνὰ 1). Δέον νὰ γείνη μνεῖα,

ὅτι οὐδεὶς μὲν φυγόδικος ἢ φυγόποινος προσῆλθεν ἐν τῷ νομῷ Κυκλάδων, οὐδεὶς δὲ φυγόποινος συνελήφθη ἢ προσῆλθεν ἐν τῷ νομῷ Ἄρτης ἢ προσῆλθεν ἐν τῷ νομῷ Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας. Ἴδου διὰ ποίας πράξεις κατηγορήθησαν ἢ κατεδικάσθησαν οἱ κατὰ μάϊον 1888 συλληφθέντες ἢ προσελθόντες καθ' ὄλον τὸ κράτος φυγόδικοι καὶ φυγόποινοι :

Φυγόδικοι. — Ἐπὶ φόνῳ καὶ ληστείᾳ 1, ἐπὶ ληστείᾳ 13, ἐπὶ ἀπαγωγῇ καὶ φόνῳ 5, ἐπὶ φόνῳ 14, ἐπὶ φόνῳ ἐξ ἀμελείας 1, ἐπὶ τραύματι 38, ἐπὶ κλοπῇ καὶ τραύματι 2, ἐπὶ ἀποπείρᾳ φόνου 15, ἐπὶ ἀναιρέσει 19, ἐπὶ ἀποπείρᾳ ἀναιρέσεως 74, ἐπὶ ψευδορκίᾳ 2, ἐπὶ ἀπαγωγῇ καὶ βιασμῷ 2, ἐπὶ βιασμῷ 14, ἐπὶ ἀπαγωγῇ καὶ ἀποπείρᾳ βιασμοῦ 4, ἐπὶ ἀποπείρᾳ βιασμοῦ 1, ἐπὶ ἀπαγωγῇ 6, ἐπὶ διγαμίᾳ 1, ἐπὶ ἀσελγείᾳ παρὰ φύσιν 1, ἐπὶ πλαστογραφίᾳ 6, ἐπὶ λαθρεμπορίᾳ 4, ἐπὶ ζωοκλοπῇ 30, ἐπὶ κλοπῇ 21, ἐπὶ ἀποπείρᾳ κλοπῆς 1, ἐπὶ συνεργείᾳ κλοπῆς 1, ἐπὶ ναυταπάτῃ 1, ἐπὶ ἀντιστάσει κατ' ἀρχῆς 22, ἐπὶ ἐμπρησμῷ 2, ἐπὶ φθορᾷ ξένης ιδιοκτησίας 5, ἐπὶ ἀδίκῳ ἐπιθέσει 5, ἐπὶ ἀπιστίᾳ 1, ἐπὶ ἀπάτῃ 6, ἐπὶ ἰδιοποίησει 1, ἐπὶ ἐξυβρίσει θρησκείας 1, ἐπὶ ἀρπαγῇ καὶ ἐκβιάσει 1, ἐπὶ ἀποπείρᾳ ἐκβιάσεως 2.

Φυγόποινοι. — Ἐπὶ ἀναιρέσει 1, ἐπὶ ἀποπείρᾳ φόνου 1, ἐπὶ ἀποπείρᾳ ἀναιρέσεως 2, ἐπὶ τραύματι 174, ἐπὶ τραύματι ἐξ ἀμελείας 1, ἐπὶ μοιχείᾳ 5, ἐπὶ ἀπαγωγῇ 2, ἐπὶ κλοπῇ 9, ἐπὶ ζωοκλοπῇ 72, ἐπὶ ζωοκτονίᾳ 5, ἐπὶ λαθρεμπορίᾳ 4, ἐπὶ ἀντιστάσει κατὰ ἀρχῆς 5, ἐπὶ ἐμπρησμῷ 1, ἐπὶ ὑπεξαίρεσει 1, ἐπὶ ἀφαίρεσει 1, ἐπὶ ἰδιοποίησει 1, ἐπὶ παρανόμῳ ὑλοτομίᾳ 4, ἐπὶ φθορᾷ ξένης ιδιοκτησίας 5, ἐπὶ ἀδίκῳ ἐπιθέσει 36, ἐπὶ ἐξυβρίσει 10, ἐπὶ αὐτοδικίᾳ 4, ἐπὶ διαταράξει οἰκιακῆς εἰρήνης 3, ἐπὶ προσβολῇ ἠθῶν 2, ἐπὶ παραβάσει τοῦ τηλεγραφικοῦ νόμου 2, τοῦ στρατολογικοῦ νόμου 2, τοῦ περὶ ποιμνιοβοσκῆς νόμου 2, τοῦ τελωνιακοῦ νόμου 2, τοῦ ἐκλογικοῦ νόμου 1, τοῦ φορολογικοῦ νόμου 2, τῆς διὰ χειραψίας ὑποσχέσεως 1, ἐπὶ ψευδεῖ καταμηνύσει 1, ἐπὶ αἰκίας 2.

Π.

ΑΠΟ ΔΑΣΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΣΟΔΑ

Τὸ δασονομικὸν τμήμα τοῦ ὑπουργείου ἐδημοσίευσεν πρὸ ὀλίγου κατὰστασιν τῆς ἀπὸ τῶν ἐλληνικῶν δασῶν ὑλοτομηθείσης ξυλείας καὶ τῶν συλλεγέντων ἢ κατασκευασθέντων δασικῶν προϊόντων κατὰ τὸ ἔτος 1887, ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν μέσον ὄρον τῶν ἐτῶν 1884—86. Ἐνῶ καθ' ἕκαστον τῶν ἐτῶν τούτων ἡ ἀξία τῆς ὑλοτομηθείσης ξυλείας καὶ τῶν λοιπῶν δασικῶν προϊόντων τῶν δασῶν τῆς Ἑλλάδος ἀνέβαινε κατὰ μέσον ὄρον εἰς δρ. 8,878,797, κατὰ τὸ ἔτος 1887 κατέπεσεν αὕτη εἰς δρ. 7,014,217· ἐλάττωσις κατὰ 1 ἑκατομ. καὶ 864 χιλ. Ὅσον ἀφορᾷ τὰ εἰσπραχθέντα δημόσια ἔσοδα, ἐνῶ καθ' ἕκαστον τῶν ἐτῶν 1884—86 ἀνέβαινον ταῦτα κατὰ μέσον ὄρον εἰς δρ. 1,073,650, κατὰ τὸ 1887 κατέπεσαν εἰς 997,465· ἐλάττωσις κατὰ 76 χιλ. Ποία εἶναι ἡ ἀναλογία μεταξὺ τῶν δύο ἐλαττώσεων τούτων; Ἐὰν δασικῆ ἀξία 7,014,217 δρ. εἰσῆγαγεν εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον 997,465 δρ., ἡ καθυστερήσασα δασικῆ ἀξία 1,864,580 δρ. οὕσα τὸ τρίτον ἢ τὸ τέταρτον τῆς μὴ καθυστερησάσης, θὰ εἰσήγεν εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον 250—300 χιλ. δρ. Ἐν ἄλλαις λέξεσιν, ἐὰν δασικῆ ἀξία 8,878,795 δρ. εἰσῆγαγε τὸ ὄγδοον αὐτῆς (1,073,650) κατὰ τὸ ἔτος 1886 εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον, ἢ κατὰ τὸ ἔτος 1887 δασικῆ ἀξία 7,014,217 δρ. εἶδει, ἐπὶ τῇ αὐτῇ ἀναλογίᾳ τοῦ ὄγδου, νὰ εἰσαγάγη 876,752 δρ. καὶ οὐχὶ 997,465. Ὡστε καὶ ἐπὶ τοῦ κλάδου τούτου τῆς παραγωγῆς ὑπάρχει φορολογικὴ αὐξησις, ἂν δὲν ὑπάρχη εἰς τοὺς ἐπισήμους ἀριθμοὺς λάθος. Ἴδου πῶς ἔχουσιν ἐν ἔτει 1887 τὰ καθέκαστα τοῦ προκειμένου θέματος :

Ἡ ὑλοτομηθεῖσα οἰκοδομήσιμος ξυλεία εἶναι ἀπὸ ἐθνικῶν μὲν δασῶν ἡμερος 17,107,700 κυβικὰ μέτρα ἀξίας δραχμῶν 715,959 ἐπὶ δημοσίῳ δικαιώματι δρ. 149,472, καὶ ἀγρία 1,085,850 κ. μ. ἀξίας 68,770 δρ. ἐπὶ δικαιώματι 14,494 δρ., ἀπὸ ἰδιωτικῶν δὲ δασῶν ἡμερος 8,390,400 κ. μ. ἀξίας

384,138 δρ. ἐπὶ δημοσίῳ δικαιώματι 43,459 δρ., καὶ ἀγρία 2,911,680 κ. μ. ἀξίας 202,363 δρ. ἐπὶ δικαιώματι 22,448 δρ. Ἐπίσης ἡ ὑλοτομηθεῖσα ναυπηγήσιμος ξυλεία εἶναι ἀπὸ ἐθνικῶν μὲν δασῶν ἡμερος 121,950 κυβ. μέτρ. ἀξίας 9,485 δρ. ἐπὶ δημοσίῳ δικαιώματι 2,044 δρ., καὶ ἀγρία 22,550 κ. μ. ἀξίας 2,505 δρ. ἐπὶ δικαιώματι 502 δρ., ἀπὸ ἰδιωτικῶν δὲ δασῶν μόνον ἡμερος 100,490 κ. μ. ἀξίας 8,476 δρ. ἐπὶ δημοσίῳ δικαιώματι 922 δρ.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν λοιπὴν ὑλοτομίαν α') διὰ σκευὴ καὶ μηχανάς, ἀπὸ ἐθνικῶν μὲν δασῶν ἀξία 66,141 δρ. δημοσίον δικαίωμα 17,950 δρ., ἀπὸ ἰδιωτικῶν δὲ ἀξία 20,558 δρ. δικαίωμα 3,445 δρ. β') δι' ἄνθρακος ἀπὸ ἐθνικῶν μὲν δασῶν ἀξία 1,073,824 δρ. δικαίωμα 176,142 δρ., ἀπὸ ἰδιωτικῶν δὲ ἀξία 985,363 δρ. δικαίωμα 112,169 δρ. γ') δι' ἄσβεστον ἀπὸ ἐθνικῶν μὲν δασῶν ἀξία 483,716 δρ. δικαίωμα 54,690 δρ., ἀπὸ ἰδιωτικῶν δὲ ἀξία 147,738 δρ. δικαίωμα 17,308 δρ. δ') διὰ δεψικὰς οὐσίαις καὶ ἄλλα ἀπὸ ἐθνικῶν μὲν δασῶν ἀξία 32,587 δρ. δικαίωμα 5,404 δρ. ἀπὸ ἰδιωτικῶν δὲ ἀξία 112,791 δρ. δικαίωμα 12,327 δρ. Τὰ δασικὰ προϊόντα, οἷον ρητίνη κλπ. ἀξία 1,188,919 δρ. δικαίωμα 178,516, βαλανοκιδία ἀξία 1,436,660 δρ. φόρος καὶ δικαίωμα ἐπικαρπίας 171,124 δρ., καυσόξυλα διὰ θαλάσσης μεταφερόμενα ἀξία 74,227 δρ. φόρος 15,041 δρ.

Μεταξὺ τῶν ἀνωτέρω εἰδῶν αἴσθησιν προξενεῖ ἡ κατάπτωσις τοῦ δημοσίου δικαιώματος ἐπὶ τῶν βαλανοκιδίων. Ἀπὸ 339,827 δρ. κατὰ μέσον ἔρον καθ' ἕκαστον τῶν ἐτῶν 1884—86 κατέπεσεν εἰς 171,124 δρ. τῷ 1887. Διαφορὰ 168,703 δρ. πρὸς τὴν ὁποίαν σχετίζεται ἡ πρὸς τὸν διάδοχον δασικὴ τοῦ παρελθόντος ἔτους δωρεά.

A.